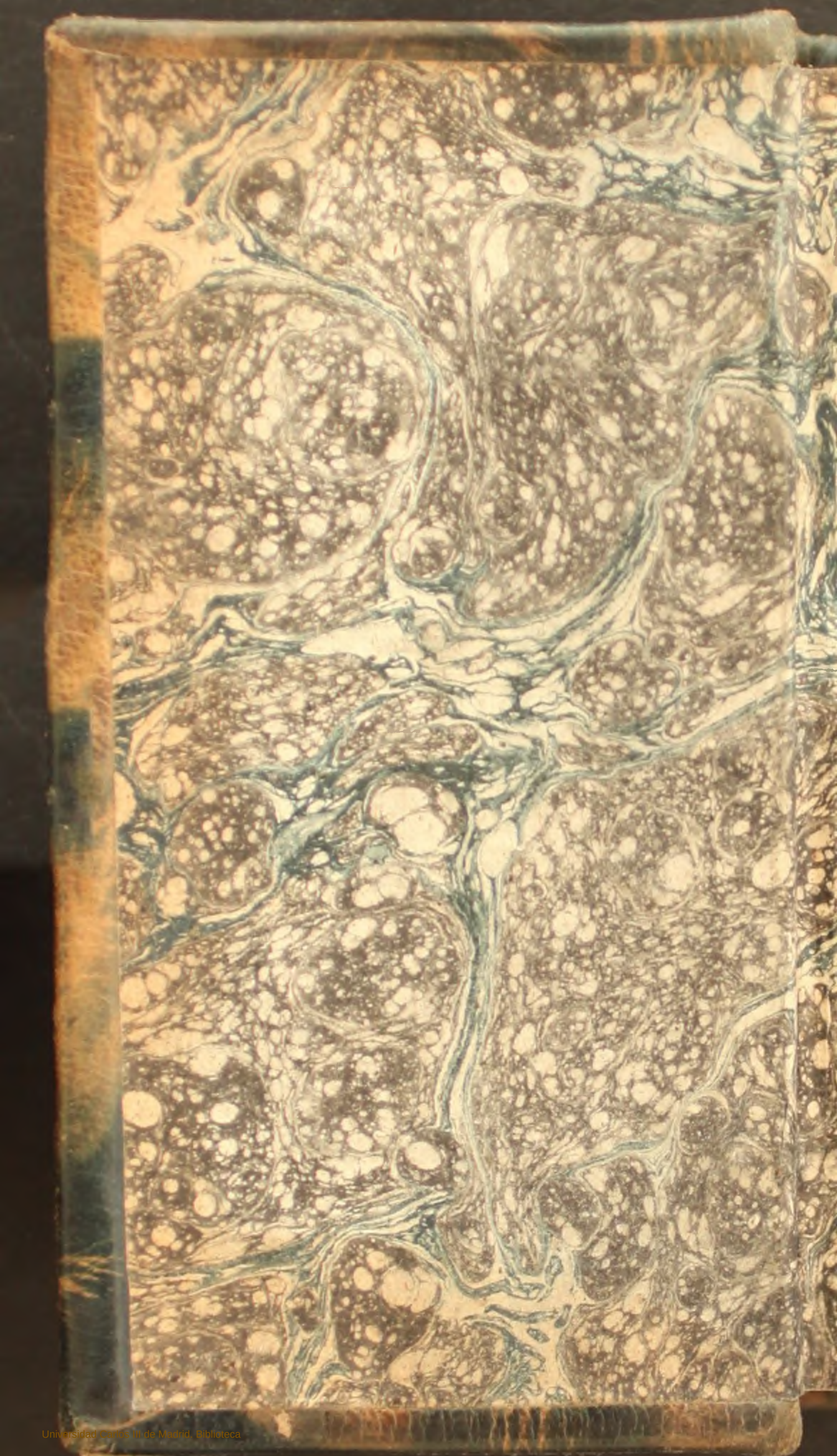

T. 145169

C 1206939

1104
HUGONIS GROTHII
EPISTOLÆ

A D

GALLOS,

Nunc primum editæ.

LVGD. BATAV.
Ex Officinâ Elzeviriorum.

CLCXLVIII.

R. 3436

111342. 67007. 2

Y. 111342. 67007. 2

CA

111342. 67007. 2

111342. 67007. 2

111342. 67007. 2

111342. 67007. 2

111342. 67007. 2

111342. 67007. 2

111342. 67007. 2

111342. 67007. 2

Nobilissimo Fratrum pari

PETRO & JACOBO
PUTEANIS,
S.

NON ingratum vobis fore, quod offerimus munusculum, Viri Illustres, plurima nobis persuadent. Hoc inprimis, quod Vobis statim renovabit veteris amici memoriam, quem viventem omni officiorum genere prosecuti, etiam defunctum colitis. Præterea, hîc legetis gesta retro acti temporis, cujus non potest non esse jucunda recordatio. Inter amicos, inter populares versabimini, quibuscum vel fato fun-

†

ctis,

Etis, fuit, vel superstitibus, etiam-
num intercedit magna & pæne
assidua familiaritas : qua nihil in
vita optabilius, nihil suavius con-
tingere potest. Denique harum
epistolarum, quæ hinc inde jace-
bant vel delitescebant , magna
pars debetur instructissime vestre
Bibliothecæ, quæ hujusmodi the-
sauros inæstimabiles servat, cum
omnibus bonis & eruditis, quo-
tiescunque sese offert occasio li-
beraliter communicandos. Hæc
est enim , inter alias innumeras
virtutes, præcipua & propria laus
vestra , proprium nihil habere:
nulliq; mortales veteris sapientiæ
effatum, AMICORVM OMNIA
COMMVNIA, plenius unquam
impleverunt. Facit hæc effusa er-
ga omnes bonitas , & erga literas
singularis amor, ut tota Erudito-
rum natio vobis assurgat, & quot-
quot uspiam docti homines vi-
vunt vobis innotescere sibi du-
cant

cant esse gloriosum. Vos vero
eos omnes, re, opera, consilio
bono juvatis; nec à vobis quis-
quam sine beneficio recedit; nec
nisi melior & doctior. Sane ea est,
vel apud exteros, vestri nominis
fama & reverentia, ut eorum nul-
lus Lutetiam accedat, qui vos
adire & salutare non gestiat. Et
redeunt illi ad suos, uno vestro
congressu, vel etiam conspectu,
commendabiliore. Vestrum istum
beneficum animum, nos quoque,
in Filiis nostris, sæpiusculè experi-
sumus: qui, nuper è Gallia reversi,
prolixam humanitatem vestram,
& ex vestra auctoritate præsidium,
prædicare non contenti, in cœ-
lum efferre non desinunt. Acci-
pite igitur, quod vobis debemus,
gratitudinis nostræ hoc testimo-
nium, quod, ne ingrati videamur,
publice extare, nostra non me-
diocriter interest. Utinam autem
re ipsa possemus ostendere, quid

† 2 quan-

quantumve vestra causa velimus.
Nihil certe nobis unquam man-
datis vestris gratus accidet ; quæ
si nobis aliquando dederitis, tum
demum nos summum honoris,
& felicitatis gradum consecutos,
existimabimus. Valete Viri Illu-
stres, contra sæculi barbariem,
bonos juvare, & bonas Literas
promovere, nati. Vos D E U S
O P T I M. M A X. omnibus suis
gratiis affatim cumulare pergat.
Lugduni Batavorum Kal. Martiis
c l o l o c x l v i i i.

Vobis vestro merito

addictissimi

B. & A. ELSEVIRII.

P R Æ-

P R Æ F A T I O

A D

L E C T O R E M.

Genus hoc scriptionis, semper & ubique, magno in pretio fuisse, docent sacra, docent profana omnium gentium & seculorum monumenta. Nec ut id probetur ulla opus est inquisitione. Certe in eo maxime conspicere licet cujusque auctoris genium & nativam indolem. Cum enim per omnia humane vitæ ambulet argumenta, quæ pene infinitam tractandi methodum requirunt, fieri non potest quin manifestius se prodat, totumque ostendat, qui de plusculis diversisque rebus scribit ad plurimos. Sane cum multos Hugonis Magni libros, cum summa admiratione, & portentosi inge-

* 2 Nil,

nii, à teneris quasi unguiculis, aenominatione, suscepit Eruditorum natio, ausim dicere, nihil ab hoc opere, ingenti & meritissima tanti herois fama, decessurum. Quis enim lenioribus aut magis ad gratiam compositis verbis, amicos affatus est? quis magnificentioribus laudavit? quis disputavit fortius & pressius? quis ornatius, quis ordinatius vel narravit, vel docuit? Ne per singula frustra eam, fatebuntur vel amuli, cum totius eruditionis orbem implevisse qui de omnibus rebus ita loqui potuerit. Magnam ergo à doctorum Senatu inire debeo gratiam has Epistolas publici juris faciendo. Ita omnino arbitrabar. Atqui causam me dicere oportet. Video enim laudabili huic meo instituto, litteras hasce colligendi & edendi, genuinum dentem à quibusdam bonis & gravibus cetera viris infigi. O miseram, inquiunt, Magnorum Virorum conditionem, si, quicquid qualibet de causa, illorum calamo excidit, statim

tim post illorum obitum , sine eorum voluntate , publicari oportet ! Quod ergo illi in amicorum sinum familiariter & forsā cum alicujus liberiori offensione effuderint , simul ac in pace obdormiverint , curiosulus aliquis eruere & edere laborabit ? A page , iniquam , istam diligentiam ! O injuriosam & detestabilem curiositatem ! Hæc illi . Ego vero , secundum ea quæ proponuntur , haud gravatim istorum hominum sententiæ accedam . Nec enim omnia magna , quæ à magnis viris profisciscuntur . Tum amicitiam de vita , id est solem de mundo , tollit qui ex amicorum colloquiis plenissimam libertatem profligat . Denique nefario scelere se polluit , qui inter eos dicta aut facta , scriptave , ausu temerario promiscue prodit . Scilicet , hætenus inter nos convenit . Qui vero , heus tu ? bono & prudenti animo , post exquisita defuncti intimorum suffragia , auri sparsa & abdita ramenta , rimatur , & ad publicam utilitatem conquirat .

*

3

in-

inventa componit & proponit, an ul-
lius culpæ affinis censendus est? Quid
peccat contra leges aut naturales aut
civiles, qui aliquid hujusmodi molitur?
Atqui hoc jam est facinus meum. Pla-
rimum auctoritati sapientum, quos in
consilium adhibui, tribui: mihi ali-
quantulum vindicavi. E multis hæc
selegi, ex quibus etiam nonnulla juvit
resecare, quorum πᾶσαι τ' ἀλήθειαν
delicatum hoc seculum iniquiore ani-
mo tulisset. Inde est quod aliquot lacu-
nas, & asteriscos nonnullis in locis con-
spicis, quæ in autographo plenius ha-
bentur. Nec ideo perire debebant hæc
insignia summi ingenii decora, quæ
cum laude ab hac & ventura ætate
tractabuntur. In omnibus enim suis
lucubrationibus Magnus fuit Grotius,
sed in Epistolis uti & in Carminibus
incomparabilis & divinus. Haud ita
pridem Scaligerana placuerunt pro-
pter singularem dicendi majestatem,
cum puritate sermonis, & non vulgari
doctrina conjunctam. Casauboniana
quo-

quoque avidissime exceptæ sunt, propter inimitabilem & facilem stili extemporanei elegantiam, & inexhaustam rerum verborumque copiam. Hæ quoque sua gratia non carebunt; habent enim suas Veneres doctrinam & facundiam, comitatem & moderationem Christianam. Nonnullæ tamen, eæque paucae, priores scilicet, cum excusatione ætatis legenda sunt. Quod dictum notim in tanti viri injuriam: sed quia præ aliis, quas postea ætate proVectior stilo sublimiore scripsit, alicui moroso jicere videbuntur. Ideo cogitaveram aliquando de illis omittendis: Postea tamen judicavi, nec sine fructu eas lectum iri ab iis qui facile cognoscent, tenuem hunc surculum cito proceram arborem factum esse. Solent vero nonnulli in hujusmodi collectionibus adornandis, omnes epistolas conjungere quæ ad eundem scriptæ sunt. Quod quavis sua ratione non caret, nempe ut uno quasi intuitu quid quemque attineat videatur; malui tamen, universi operis

seriem animo complexus, secundum ordinem temporum eas digerere, praemisso statim indiculo, qui doceat, ubi existent quæ ad singulos exarata quaerentur. Idque naturali rationi magis convenire existimavi. Quemadmodum autem has ad Gallos jam habes meo beneficio, si vicissim alicui, Grotiani nominis & bonarum rerum studioso, libeat, quas ad Belgas, Germanos, Suecos, Danos, Anglos, Italos, aliosve scripsit fere infinitas, investigare, nec litteratis invidere, ingens bonæ frugis & nobis, plurimas ex diversis Europa oris acceptas jam possidentibus, ac ad edendas omnes paratis, gratissimus futurus est acervus. Vale mi Lector, & si voles, sed voles, nisi plane à Musis aversum animum habeas, alias non paucas, cum ejusdem Grotii, tum quoque Scaligeri, Casauboni & Baudii hætenus ineditas, à me expecta. XVII. Kalendas Martias, CLO IO CXLVIII.

CATA-

CATALOGUS

Eorum ad quos hæ Epistolæ
scriptæ sunt.

- Epistola 1. ad D. Iacobum
Augustinum Thuanū,
Præsidem Curia Pari-
sienfis dignissimū. Pag. 1.
Epist. II. ad eundem. p. 2.
Epist. III. ad eundem. p. 3.
Epist. IV. ad eundem. p. 5.
Epist. V. ad eundem. p. 7.
Epist. VI. ad eundem. p. 8.
Epist. VII. ad D. Nicolaum Fabrum. p. 9.
Epist. VIII. ad D. Iacobum Augustinum
Thuanum, Præsidem Curia Pari-
sienfis dignissimum. p. 11.
Epist. IX. ad eundem. p. 12.
Epist. X. ad D. Petrum Ianinum, Eque-
stris dignitatis, Senatus Divionensis
principem, Regi Francorum ab in-
terioribus consiliis, ejusdemq; Regis
ad Ordines Federata Belgico-germa-
nia Legatum. p. 14.
* 5 Epist.

Epist. x i. ad D. Iacobum Augustum
Thuanum, Senatus Parisiensis Præsi-
dem. p. 20.

Epist. xii. ad eundem. p. 21.

Epist. xiii. ad D. Benjaminum Aube-
rium Maurerium, Regis Christianis-
simi apud fœderatas Belgii Provin-
cias Legatum. pag. 23.

Epist. xiv. ad D. Ioannem Hotmannum
Villerium. p. 28.

Epist. xv. ad eundem. p. 30.

Epist. xvi. ad D. Iacobum Augustum
Thuanum, Senatus Parisiensis Præsi-
dem. p. 31.

Epist. xvii. ad D. Benjaminum Aube-
rium Maurerium, Præsidentem Curia
Parisiensis dignissimum. p. 36.

Epist. xviii. ad eundem. p. 41.

Epist. xix. ad eundem. p. 43.

Epist. xx. ad Dd. Puteanos Fratres. p. 45.

Epist. xxi. ad D. Benjaminum Aube-
rium Maurerium, Præsidentem Curia
Parisiensis dignissimum. p. 45.

Epist. xxii. ad eundem. p. 47.

Epist. xxiii. ad eundem. p. 42.

Epist. xxiv. ad eundem. p. 52.

Epist. xxv. ad eundem. p. 55.

Response de Monsieur Du Maurier à la
precedente lettre. p. 83.

Epist.

- Epist. xxvi. *ad eundem.* p. 87.
- Epist. xxvii. *ad eundem.* p. 89.
- Epist. xxviii. *ad D. Iacobum Puteanum.* p. 95.
- Epist. xxix. *ad D. Petrum Puteanum.* p. 95.
- Epist. xxx. *ad D. Benjaminum Auberrium Maurerium, Praesidem Curiae Parisiensis dignissimum.* p. 92.
- Epist. xxxi. *ad D. N. N.* p. 94.
- Epist. xxxii. *ad D. Petrum Puteanum.* p. 95.
- Epist. xxxiii. *ad D. Benjaminum Auberrium Maurerium, Praesidem Curiae Parisiensis dignissimum.* p. 98.
- Epist. xxxiv. *ad eundem.* p. 99.
- Epist. xxxv. *ad D. Nicolaum Peirescium.* pag. 104.
- Epist. xxxvi. *ad D. Benjaminum Auberrium Maurerium, Praesidem Curiae Parisiensis dignissimum.* p. 104.
- Epist. xxxvii. *ad D. Guilielmum Vairium, Francia Procancell.* p. 106.
- Epist. xxxviii. *ad D. Benjaminum Auberrium Maurerium.* p. 109.
- Epist. xxxix. *ad eundem.* p. 111.
- Epist. xl. *ad eundem.* p. 112.
- Epist. xli. *ad eundem.* p. 115.
- Epist. xlii. *ad eundem.* p. 116.
- Epist.

Epist. XLIII. <i>ad eundem.</i>	p. 119.
Epist. XLIV. <i>ad eundem.</i>	p. 122.
Epist. XLV. <i>ad eundem.</i>	p. 124.
Epist. XLVI. <i>ad eundem.</i>	p. 125.
Epist. XLVII. <i>ad eundem.</i>	p. 126.
Epist. XLVIII. <i>ad eundem.</i>	p. 130.
Epist. XLIX. <i>ad eundem.</i>	p. 131.
Epist. L. <i>ad eundem.</i>	p. 132.
Epist. LI. <i>ad eundem.</i>	p. 135.
Epist. LII. <i>ad eundem.</i>	p. 136.
Epist. LIII. <i>ad eundem.</i>	p. 138.
Epist. LIV. <i>ad eundem.</i>	p. 139.
Epist. LV. <i>ad eundem.</i>	141.
Epist. LVI. <i>ad D. Nicolaum Peirescium,</i> <i>Senatorem apud Aquas Sextias. pag.</i>	
143.	
Epist. LVII. <i>ad D. Benjaminum Aube-</i> <i>rium Maurerium, Praesidem Curiae</i> <i>Parisiensis dignissimum.</i>	p. 147.
Epist. LVIII. <i>ad eundem.</i>	p. 149.
Epist. LIX. <i>ad eundem.</i>	p. 150.
Epist. LX. <i>ad eundem.</i>	p. 151.
Epist. LXI. <i>ad eundem.</i>	p. 153.
Epist. LXII. <i>ad eundem.</i>	p. 154.
Epist. LXIII. <i>ad D. Franciscum Augu-</i> <i>stinum Thuanum.</i>	p. 156.
Epist. LXIV. <i>ad D. Benjaminum Aube-</i> <i>rium, Praesidem Curiae Parisiensis di-</i> <i>gnissimum.</i>	p. 157.
Epist.	

Epist. LXV. <i>ad eundem.</i>	p. 159.
Epist. LXVI. <i>ad eundem.</i>	p. 160.
Epist. LXVII. <i>ad eundem.</i>	p. 162.
Epist. LXVIII. <i>ad eundem.</i>	p. 163.
Epist. LXIX. <i>ad eundem.</i>	p. 165.
Epist. LXX. <i>ad D. Petrum Puteanum.</i> pag. 166.	
Epist. LXXI. <i>ad eundem.</i>	p. 167.
Epist. LXXII. <i>ad eundem.</i>	p. 169.
Epist. LXXIII. <i>ad D. Franciscum Augustinum Thuanum.</i>	p. 170.
Epist. LXXIV. <i>ad D. Benjaminum Auberrium Maurerium, Praesidem Curiae Parisiensis dignissimum.</i>	p. 172.
Epist. LXXV. <i>ad eundem.</i>	p. 173.
Epist. LXXVI. <i>ad D. Nicolaum Peirescium.</i>	p. 177.
Epist. LXXVII. <i>ad D. Benjaminum Auberrium Maurerium.</i>	p. 178.
Epist. LXXVIII. <i>ad eundem.</i>	p. 179.
Epist. LXXIX. <i>ad eundem.</i>	p. 181.
Epist. LXXX. <i>ad eundem.</i>	p. 182.
Epist. LXXXI. <i>ad eundem.</i>	p. 186.
Epist. LXXXII. <i>ad eundem.</i>	p. 188.
Epist. LXXXIII. <i>ad eundem.</i>	p. 191.
Epist. LXXXIV. <i>ad eundem.</i>	p. 192.
Epist. LXXXV. <i>ad eundem.</i>	p. 194.
Epist. LXXXVI. <i>ad eundem.</i>	p. 195.
Epist. LXXXVII. <i>ad eundem.</i>	p. 200.
Epist.	

- Epist. LXXXVIII. *ad eundem.* p. 201.
- Epist. LXXXIX. *ad D. Claudium Sarra-*
vium, Senatorem Rothomagensem.
pag. 205.
- Epist. xc. *ad D. Nicolaum Peiresium,*
Iudicem in summo Auditorio quod
est Aquis Sextiis. p. 207.
- Epist. xci. *ad D. Cl. Salmasium.* p. 208.
- Epist. xcii. *ad D. Claudium Sar-*
ravium, Senatorem Rothomagensem.
pag. 210.
- Epist. xciii. *ad D. Benjaminum Au-*
berium Maurerium, Praesidem Curiae
Parisiensis dignissimum. p. 211.
- Epist. xciv. *ad eundem.* p. 213.
- Epist. xcv. *ad D. Claudium Sarravium.*
pag. 214.
- Epist. xcvi. *ad D. Benjaminum Aube-*
rium Maurerium, Praesidem Curiae
Parisiensis dignissimum. p. 216.
- Epist. xcvi. *ad eundem.* p. 217.
- Epist. xcvi. *ad eundem.* p. 219.
- Epist. xcix. *ad eundem.* p. 222.
- Epist. c. *ad eundem.* p. 223.
- Epist. ci. *ad eundem.* p. 225.
- Epist. cii. *ad eundem.* p. 228.
- Epist. ciii. *ad eundem.* p. 230.
- Epist. civ. *ad Dd. Puteanos Fratres*
pag. 232.

Epist.

- Epist. cv. ad D. Claudium Salmasium.
pag. 232.
- Epist. cvi. ad eundem. p. 235.
- Epist. cvii. ad eundem. p. 240.
- Epist. viii. ad D. Benjaminum Aub-
erium Maurerium, Præsidem Curia
Parisiensis dignissimum. p. 245.
- Epist. cix. ad D. Bignon, Advocatum
generalem Regis, &c. p. 248.
- Epist. cx. ad D. Nicolaum Peirescium,
Senatorem apud Aquisextienses. pag.
249.
- Epist. cx. ad D. Claudium Salmasium.
p. 321.
- Epist. cxii. ad eundem. p. 327.
- Epist. cxiii. ad D. Claudium Sarra-
vium, Senatorem Rothomagensem.
pag. 328.
- Epist. cxiv. ad D. Claudium Salma-
sium. p. 330.
- Epist. cxv. ad eundem. p. 333.
- Epist. cxvi. ad eundem. p. 334.
- Epist. cxvii. ad D. Benjaminum Au-
berium Maurerium, Præsidem Curia
Parisiensis dignissimum. p. 335.
- Epist. cxviii. ad eundem. p. 337.
- Epist. cxix. ad eundem. p. 340.
- Epist. cxx. ad D. Ludovicum Maure-
rium, Benjaminii Filium. p. 342.
- Epist.

Epist. cxxxi. ad D. Guilielmum Luffo-
nium , Curia Monetaria Praesidem
Primarium. p. 343.

Epist. cxxii. ad D. Ioannem Cordesium,
Canonicum Lemovicensem. p. 345.

Epist. cxxiii. ad eundem. p. 348.

Epist. cxxiv. ad D. Petrum Gassen-
dium , Philosophum & Mathemati-
cum. p. 349.

Epist. cxxv. ad D. Guilielmum Luffo-
nium , Curia Monetaria Primarium
Praesidem. p. 350.

Epist. cxxvi. ad D. Ioannem Corde-
sium , Canonicum Lemovicensem.
pag. 353.

Epist. cxxvii. ad D. Petrum Putea-
num. p. 354.

Epist. cxxviii. ad eundem. p. 356.

Epist. cxxix. ad D. Benjaminum Au-
berium Maurerium, Praesidem Curia
Parisiensis dignissimum. p. 359.

Epist. cxxx. ad D. Ludovicum Maure-
rium, Benjamini Filium. p. 360.

Epist. cxxxi. ad D. Ioannem Corde-
sium , Canonicum Lemovicensem.

Epist. cxxxii. ad eundem. p. 362.

Epist. cxxxiii. ad D. Guilielmum Luf-
sonium , Curia Monetaria Praesidem
primarium. p. 363.

Epist.

- Epist. cxxxiv. *ad D. Iacobum Puteanum.* p. 366.
- Epist. cxxxv. *ad D. Ioannem Cordesium, Canonicum Lemovicensem.* pag. 369.
- Epist. cxxxvi. *ad eundem.* p. 371.
- Epist. cxxxvii. *ad D. Claudium Salmasium.* p. 374.
- Epist. cxxxviii. *ad D. Iacobum Puteanum.* p. 377.
- Epist. cxxxix. *ad D. Guilielmum Luffonium, Curia Monetaria Praesidem primum.* p. 379.
- Epist. cxl. *ad D. Ioannem Cordesium, Canonicum Lemovicensem.* p. 381.
- Epist. cxli. *ad D. Guilielmum Luffonium, Curia Monetaria Praesidem primum.* p. 386.
- Epist. cxlii. *ad D. Iacobum Puteanum.* pag. 387.
- Epist. cxliii. *ad Dd. Puteanos Fratres.* p. 390.
- Epist. cxliv. *ad D. Franciscum Thuanum, Libellorum supplicum in Curia Regia Magistrum.* p. 391.
- Epist. cxlv. *ad D. Iacobum Puteanum.* pag. 392. p. 392.
- Epist. cxlvi. *ad D. Ioannem Cordesium, Canonicum Lemovicensem.* pag. 395. Epist

- Epist. cXLVII. ad D. Benjaminum Auberium Maurerium. p. 407.
- Epist. cXLVIII. ad D. Ludovicum Auberium Maurerium. p. 409.
- Epist. cXLIX. ad Dd. Puteanos Fratres. p. 411.
- Epist. cL. ad D. Claudium Salmasium. pag. 412. p. 412.
- Epist. cLI. ad D. Petrum Puteanum. pag. 413.
- Epist. cLII. ad D. Ioannem Cordesium. p. 414.
- Epist. cLIII. ad D. Guilielmum Lussenium. p. 416.
- Epist. cLIV. ad D. Hieronymum Bignonium. p. 418.
- Epist. cLV. ad D. Iacobum Puteanum. p. 423.
- Epist. cLVI. ad D. Ioannem Cordesium. p. 426.
- Epist. cLVII. ad D. Iacobum Puteanum.
- Epist. cLVIII. ad D. Ioannem Cordesium. p. 431.
- Epist. cLIX. ad D. Benjaminum Auberium Maurerium. p. 435.
- Epist. cLX. ad D. Iacobum Puteanum. p. 437.
- Epist. cLXI. ad eundem. p. 439.
- Epist. cLXII. ad D. Ioannem Cordesium,

sium ; Canonicum Lemovicensem.

p. 443.

Epist. CLXIII. ad D. Claudium Salma-
sium. p. 446.

Epist. CLXIV. ad D. Benjaminum Au-
berium Maurerium. p. 449.

Epist. CLXV. ad D. Nicolaum Fabricium
Peirescium. p. 451.

Epist. CLXVI. ad D. Benjaminum Au-
berium Maurerium. p. 453.

Epist. CLXVII. ad D. Claudium Sarra-
vium. p. 454.

Epist. CLXVIII. ad D. Claudium Salma-
sium. p. 456.

Epist. CLXIX. ad D. Franciscum Augu-
stum Thuanum. p. 457.

Epist. CLXX. ad D. Ludovicum Maure-
rerium, Benjaminii Filium. p. 461.

Epist. CLXXI. ad D. Benjaminum Aube-
rium Maurerium. p. 463.

Epist. CLXXII. ad D. Ludovicum Cap-
pellum. p. 465.

Epist. CLXXIII. ad D. Nicolaum Fabri-
cium Peirescium. p. 466.

Epist. CLXXIV. ad eundem. p. 467.

Epist. CLXXV. ad D. Benjaminum Au-
berium Maurerium. p. 469.

Epist. CLXXVI. ad D. Claudium Salma-
sium. p. 470.

Epist.

- Epist. CLXXVII. ad D. Ludovicum
Maurerium, Benjamini Filium. pag.
p. 473.
- Epist. CLXXVIII. ad D. Claudium Sal-
masium. p. 474.
- Epist. CLXXIX. ad D. Ludovicum Mau-
rerium, Benjamini Filium. p. 475.
- Epist. CLXXX. ad D. Claudium Salma-
sium. p. 477.
- Epist. CLXXXI. ad eundem. p. 482.
- Epist. CLXXXII. ad D. Claudium Sarra-
vium. p. 484.
- Epist. CLXXXIII. ad eundem. p. 485.
- Epist. CLXXXIV. ad eundem. p. 486.
- Epist. CLXXXV. ad D. Hieronymum
Bignonium. p. 487.
- Epist. CLXXXVI. ad D. Claudium Sar-
ravium. p. 488.
- Epist. CLXXXVII. ad eundem. p. 489.
- Epist. CLXXXVIII. ad D. Benjaminum
Maurerium, illustrem Legatum
Regis Gallie. p. 490.

Illu.

I.

Lutetiam.

Illustrissimo Domino,
D. J A C. A U G U S T O
T H U A N O,

Præsidi Curiaë Paris. dignissimo, S.

Nobilissime Domine.

N O fui in Gallia: Vi-
 di Regnum optimum.
 Regem optimum, Pro-
 ceres optimos, quod
 gaudeo: non & te, quod
 doleo. Non potui præsens me tuæ fa-
 miliaritati insinuare; nihil restabat nisi
 occasionem præsentī denegatā litteris
 compensare. Tentavi; sed frustra absq;
 Texera fuisset viro optimo, & mul-
 ta paucis, tuo, atque de quo magna
 apud nostros opinio. Is librum à me
 Principi primario dedicatum, voluit
 eidem, licet imperfectum, offerre,
 cum aliis quibusdam exemplaribus,

A

inter

inter quæ & hoc tuum, pignus novæ
amicitiæ cujus hæ literæ instrumen-
tum. Plura non scribo: sufficiat, vel
tribus verbis ut patrono solemne, OPE-
RAS, MVNVS, DONA polliceri. Vale
Delphis Batavorum, Kalendis Aprili-
bus Anni ἀπὸ τῆς Θεανθρωπογενίας C I D.
I D I C. Tuus ἡγήσῃ καὶ κτήσῃ si cupis,

H V G O de G R O O T.

II.

Lutetiam.

D. J A C. A V G. T H V A N O, S.

Illustrissime Domine.

EPithalamium Regium meum ra-
ptim exaratum tibi mitto. Invenies
in eo stragis Parisiensis & bellorum
civilium descriptionem. Multis ea erit
ingrata, neque dubiro, sed aliter Pane-
gyris fieri non potuit: etiam Scalige-
ri, quem super ea re consului, iudicio.
Præterea ἀμνηστίαν subjunxi. Sed utrum
id satis sit, à te iudicium exquiro. Ro-
go ut scribas (quanquam scio curas
publicas vix pati,) auctor sis edam an
supprimam. Dum literas tuas expecto,
non prodibit. Alia mihi opuscula præ-
manu sunt, quorum unum tuo si pa-
teris nomini inscribo, ut testatiorem
habeas

habeas meum erga te affectum. Operam omnem licet perexiguam animi-
tus tibi promitto. Interea bono tuæ
patriæ & humanioris studii Vale, &
me, nisi indignus sum, patroni loco
ama. Hagæ Comitatenſi. 1 v. Non.
Jul. An. c I o I o c.

III.

Lutetiam.

D. JAC. AVG. THVANO, S.

Q Uod serius Litteris tuis, Illustris-
sime Præses, respondeam, mirari
te nolim. Scriptas enim Decembri anni
qui præteriit, circiter nonas Martias
ejus qui nunc labitur, recepi. Supra
modum delectatus sum cum vidi, Ca-
pellam meum Aratea & Epithalamiū
Regium ad tuas manus non perveniſſe
tantum ſed & grata fuiſſe, non quod
arbitrer juvenilia opuscula tui ſuffra-
gii laudem mereri, ſed quod confidam
donantis animi juſtum te fuiſſe cenſo-
rem. Ego de Martiano & altero Syn-
tagmate ita judico, mereri ea ætatis
(nam diu ante plenam pubertatem
ſcripta ſunt) excuſationem. Tu vero
ulterius iſtis principiis bene ominaris
& in ſpem aliquam poſſe dicis excre-
ſcere. Utinam ſane; ſummum hoc mi-

A 2

hi

hi votorum sit à laudatis laudari. Ad Epithalamium quod attinet, doleo multa in eo aliter scripta quam rem se habere postea cognovimus; ex conjectura enim composui. Et utinam de bello Allobrogico inferere aliqua licuisset omiſſis aliis. Nescio quomodo eveniat quod in me experior, ut priores factus proſpectioris damnet ætatis iudicium, & tamen nunquam definamus displicitura condere. Habeo jam nonnulla perfecta, alia quoque affecta, quæ ubi edita erunt non prætermittam quin ad te curem transferri. Totus sum in colligendis iis quæ tibi in annalibus Gallicis usui esse possint: plurimum patriæ interesse ratus, si ejus gesta vicinarum rerum occasione tam insigni scripto prodantur. Dabitur etiam opera ut quod petiisti intelligas, quæ nempe hora, quis locus nostratibus viris eruditis fuerit fatalis. Felicem te qui per otium, cujus parvam tibi esse copiam facile persuadeor ea præstes quibus alii, quorum ea præcipue cura est, longe sint impares. Felicem Galliam, quæ eorum regitur consilio qui parum temporis, quod ex publicis curis residuum comparcitur, libe-

liberaliter rei impendant Litterariæ.
 Atque utinam ego olim tam felix, ut
 in ea, virorum illustrium amicitia præ-
 sens fruar, quod brevi futurum non
 despero, tuam mihi sperans gratiam
 non defuturam. Vale Vir Clarissime.
 III Non. Martias Anni cIo Io ci.

IV.

Lutetiam.

D. JAC. AVG. THVANO, S.

Quanquam nihil haberem eximii
 quod ad te scriberem, Vir Illu-
 strissime, tamen cum litteras aliquot
 in Galliam darem, committere nolui
 ut non saltem mei tibi memoriam re-
 vocarem. De virorum doctrina illu-
 strum qui apud nos fuere, morte, ejus-
 que tempore, quæsi vi diligenter, sed
 parum adhuc inveni. Nam plerique
 hic à litteris tam sunt alieni, ut si quem
 in cognatione eruditum habuerint,
 tantundem de eo possint referre ac si
 nunquam fuisset: Gulielmum certe
 Canterum natum Anno quadragesi-
 mo secundo, mense Julio, die 28. de-
 natum Anno LXXV. Mense Maio, die
 28, cum ætatis annum trigesimum
 tertium nondum expleisset, ex fratre

A 3

Theo-

Theodoro intellexi. De Falckenburgio etiam, Nannio & Gifelino spero me breviresciturum. Sunt hic Sculptores qui se omnium quæ nostro bello gesta sunt *ἑκαστῶν* propediem ajunt edere coacervatas. Is Liber si prodierit, à me mittetur, ut non tibi modo, quod omnino debeo, sed & patriæ meæ hac re gratificer, cujus interest tantum habere rerum suarum scriptorem. Nunc ad vos fertur Mauritiæ Nassovii Genealogia, cui adjunctæ sunt omnium victoriarum delineationes; Sed pleræque ultima Annalium tuorum tempora sequuta sunt. Bredana tamen ad tuum opus pertinet, in qua satis accurate laboratum. Videbis mea Carmina Tabulæ inserta. Qui eam edidere, Regi offerent, cui gratam fore confidunt si tibi non displicebit. Sed commendet sese quicquid est, non Ego. Hoc scio, anxie omnia ad Historiæ trutinam examinata, quo ad Urbium, Locorum & Castrorum situs; & ea quæ ad expeditiones, obsidia, prælia, pertinent. Vale Præses Spectatissime, meque perpetuo tuum habe. Prid. Cal. Aug. Anno cIo Io ci. Hagæ nostræ Comitatenfi.

V.

Lutetiam.

D. JAC. AVG. THVANO, S.

Tibi hæc mittuntur, Præses illustrissime, qui post Scotiæ illud numen redivivam nobis reduxisti Tragœdiam: Nisi quod & Buchanani ipse, in aliis Vir maximus, à Corthurni gravitate degenerare videtur, ut merito te primum duce postliminio rediisse videatur prisca Pulpiti grandiloqua Majestas, ab ipso fortioris auctore Tragœdiæ Æschylo. Suscipe ductor asseclam tua adorantem vestigia. Suscipe Tragœdiam & quidem sacram, ad quam scribendam ut exemplum tuum invitavit, ita manifesta deterrere potuit inæqualitas. Sed hoc furibundi fuerat in quo argumento quis vellet excellere, in eo Thuanum sequi, cui quis non ita cedit ut nec ad secundas aspirare audeat. Nos certe Carminis gloria nulli non cedimus. Sed juvit sacris operari, quod vitio nobis verti non potest, de laude non nimium sollicitis. Nannium mortuum intelligo biennio ante fœdus inter Hispaniæ Regem & Galliæ ictum, quod incidisse

A 4

disse

disse puto in annum c1010LIX. Mensis fatalis viro eruditissimo fuit Februarius. Vixerat annos sexaginta & duos. Aliorum lethales horas etiamnum indago. De Cantero jam scripsi. Vale plurimum, Præses Spectatissime, meque tuum habe. III Non. Sept. Anno c1010 c1. Hagæ.

VI.

Lutetiam.

D. JAC. AVG. THVANO, S.

Nihil mihi gratius potuit obtingere, Præses Illustrissime, quam si sereno vultu nugas meas susceperis: idque ita esse cum diffidere causæ jubeat conscientia, tua ferme persuader humanitas. Sperare non audeo cum me noverim, nec desperare cum te noverim. Ne vero officio erga te & Belgicam nostram deessem, quæ de Gerardo Falkenburgio comperi, ad te transcripsi. Noviomagum scripta produnt. Annum agebat quadragesimum cum Steenvordix in aula Comitis Benthemii obiit, ibidem sepultus. Fatalis annus fuit Millesimus quingentesimus septuagesimus octavus. Dies illi ultima quæ sexta mensis Septem-

prembis. Plura scriberem nisi Tabel-
larius instaret, qui hoc ipso temporis
momento ad vos cogitat. Nunc La-
conismum meum æqui consules, meq;
tuorum in numero habere dignaberis.
Eidib. Novemb. Anni cIo Io cr.

VII.

Lutetiam

NIC. FABRO S.

AMicitia tua, Clarissime Faber, ni-
hil mihi optatius, nihil jucundius
unquam potest contingere. Suader tua
eruditio, tui mores, & communiorum
studiorum sacra quibus felicissime
operatus es: Et Magnus Princeps
quem ego colo, tu doces & Chiron es
isti Achilli. Nec vana posco: spem mi-
hi fecere Palleti litteræ, ex quibus di-
scote meas esse aliquid putare nugas;
quod fieri vix posse arbitror cum ju-
dicii tui acumen considero, nisi glau-
comam (pace tui dixerim) lynceis
oculis objecisset affectus. Credimus?
an qui amant ipsi sibi somnia fingunt?
Et ô utinam de Tragœdia etiam tuam
accepissem sententiam. Certe aut lu-
crifecissem amicitiae jure censoriam
notam, aut illud audissem: *Ænea ma-*

A s

gni

gni dextra cadis ; At nunc omnia cum
sperem , nihil non metuo ; & turbat
me nupera ista procella & Æoli rabies
atque Neptuni , quibus literas non-
nullas periisse intelligo ; Ut in illis ve-
stræ , Dii avertant. Oro igitur per vene-
rabile nostrum utrique numen & dona
Musarū , ne me diutius fluctuare sinas,
spemque metumque inter dubium. Si
bene novi tuum ingenium & humani-
tatem morum , simul & literaturæ no-
men , grave non erit tribus verbis per-
scribere. Multum tibi an parum displic-
uerit Cothurnus ille noster , & sa-
crum Syrma : quo vultu orchestram
Princeps inspexerit , steteritne recto
talo Tragœdia , applauseritne cavea
spectatorum , & quæ huc pertinent. Si
rescribere dignaberis , per eos cura-
buntur optime Literæ qui in comitatu
sunt D. Buzanvallii quem ad nos ite-
rum legari audio. Scripsissem ad Ex-
cellentissimum Principem , ad D. Pal-
letum , alios : sed tempus non patitur.
Festinato enim opus est. Hunc à me
salutes velim ; Illi me meaque com-
mendes. Vale, Vir Amplissime , & me
ama. Hagæ Comitatenſi, XII. Kalend.
Mart. Ann. cIo Io cII.

D. JAC. AVG. THVANO, S.

FAcilius ab occupationibus tuis,
Virorum Illustrissime, impetrabo
ut Carmen hoc legas, si non & episto-
lam prolixam adjunxero. Cæteri quid
tibi debeant, (debent autem immen-
sum & boni & eruditi omnes, quorum
hos scriptis, illos exemplo instruis)
digno forte munere testabuntur, si
quid tamen tantis meritis dignum re-
periri potest. A me pro gratia accipies
professionem paupertatis, cum vide-
bis quam sint exigua & mole & pretio
quæ à nobis possunt expectari. Simul
hoc munusculo veniam deprecabor
eorum quæ tibi quondam puerili te-
meritate obtrusi: quorum equidem
toties me pudet ac pœnitet, quoties à
me, ne meminerim impetrare non
possum. Erit puto cum & horum me
pœniteat: imo jam pœniteret nisi ali-
quid hoc mihi videretur, ex eo tempo-
re, quod foro dicatum est, tributum
Musis pendere, & magno animo da-
mnare vulgi opinionem, artes illas pa-
rum sociabiles judicantis: qua in re
con-

contentus studii laude de successu despero. Nam quæ ad gloriam singula sufficiunt, ea cum gloria conjungere pauci Diis geniti potuere, iidem scilicet, quibus æqua fœlicitate contigit acta scribere & scribenda agere. Hagæ. Prid. Kal. Octobr. cId Id cvi.

IX.

Lutetiam.

D. JAC. AVG. THVANO, S.

ERat cur dubitarem, Vir Amplissime, deberemne opusculum hoc ad te mittere, nec ne. Nam cum hoc cogito, primum non scriptum esse eo animo ut ederetur, deinde cum edendi consilium fuit, emendandi patientiam non adfuisse; statim succurrit non recte hoc ipsum tuis oculis ingeri, quibus subtrahi multa deberent, etiam quæ publicarentur. Sed cum argumentum inspicio ejus generis quate delectari maxime sæpius ostendisti, ambigere non audeo, quin id tam gratum tibi sit futurum, ut & vitia scriptionis possit deprecari: quippe apud quem magis profutura sit instituti pietas, quam nocitura ingenii tantæ materiæ succumbentis inopia. Cum meas
occu-

occupationes quæ magis multæ sunt
 quam magnæ, cum tuis comparo, qui-
 bus & summa Judiciorum Majestas &
 tanti regni status incumbit, facile ju-
 dico quam mihi vix ad scribendum
 tempus superfuit, tam tibi ad legen-
 dam hoc poemâ tempus defuturum.
 Si tamen aliquam partem delibaveris,
 rogo cum venia legas, tum ætatis satis
 adhuc rudis, tum negotiorum foren-
 sium quæ amœnioribus studiis, pa-
 rum erat quod diversa sunt, vix est ut
 non adversa videantur. Ego quidem
 ita experior majori tempore opus esse
 ut à senioribus curis avocetur animus,
 quam hoc est quod Carminibus & id
 genus litteris impenditur. Tuæ au-
 tem benignitatis erit, cum ipse unus
 multos homines facillime præstes, il-
 lam tamen quæ majoris hominum par-
 tis imbecillitati convenit, excusatio-
 nem æqui consulere. Qui has fert lit-
 teras, filius est Senatoris apud nos li-
 terarum amantis, atque, inter cæteras
 virtutes, admiratoris tui nominis, qui
 filio suo hanc tui videndi occasionem
 præberi voluit: quod ut gratum ha-
 beas obnixè rogo. Hagæ Comitaten-
 si, Idibus Aprilibus. c l o l o c v i i i .
 X.

Viro Perillustri,

PETRO JANNINO, *Equestris dignitatis, Senatus Divionensis Principi, Regi Francorum ab interioribus consiliis, Eiusdemque Regis ad Ordines Federata Belgico-germania Legato.*

Non erat quidem in animo, Vir Amplissime, ulla juveniliū operum editione famam forte imprudenter hactenus laceffitam denuo periclitari, ac nunc maximæ cum eo munere distingar, cujus gravitatem severiores iudices non satis tuto collocatam apud eum existimabunt, qui istorum lusum nondum serio oblivisci didicerit. Sed mutare institutum cogor, cum video majus mihi famæ discrimen subeundum esse, si, cum tu mihi tot atque tanta beneficia & quidem tam aperte præstitisses, memoriæ eorum à me nullum publicum extaret testimonium. Hoc est quod me excutere omnem paupertatem meam iussit, & in ea quærere munus non pretio tantum sed & mole exiguum, & quod sic etiam testaretur quam longe nostra omnia

nia infra meritorum tuorum magnitudinem jaceant. Et ecce inveni quod offerrem, non trepidus & quasi fulgorem legationis tuæ respiciens, sed securus & certa fiducia, exceptum à te iri ea comitate qua litteras, & studiosos litterarum foves, & quam ad me usque demisisti. Patere igitur quæso, Clarissimum nomen & Gallicis annalibus perpetuo celebrandum huic libello ascribi, ut videant hoc signo homines me qui gratus esse non potui, sponte tamen ingratum non fuisse. Verissima Gallorum laus est humanitas, maxime in externos: sed tua illa notos hæcenus limites excessit, ideoque non genti communis, sed propria est tibi. Juvenem in quo nihil erat laudabile, nisi bonarum artium cupiditas & eminentium virorum admiratio, animatum adspectu & sermone tuo, quod multum fuerat, ultro etiam, cum dignitatis tuæ venia id dixerò, in amicitiae interioris sinum admisisti. Insuper quæ ad me ornandum pertinebant, eorum tu occasiones omnes rapuisti, animo non tantum benigno atque propenso, sed prope dixerim paterno. Quod nisi ista privatim mihi præ-

præstitisses, quæ sperare improbum fuerat, tamen quam mihi cara est patriæ salus, tam tibi eram publico nomine obligatus. Princeps ille vester fortissimus idem atque optimus, & qui amicitias docet non utilitatis modo sed & animorum integritate æstimare, ut qui pro acceptis tanto majora reddit quanto ipse omnibus major est, sæpe quidem & summis beneficiis ostendit quam cari sibi essemus Batavi, nunquam tamen evidentius quam cum nostri causa te à latere suo seposuit. Hoc enim tunc visus est dicere: En hic ille est cujus sapientia & fides in nomen Gallicum, regnum hoc quod nunc est florentissimum, non modo ab externis manibus servavit, sed ab intestinis quoque discordiis sanavit, & quæ maxime labefactata erant, majestatem regiam, legum auctoritatem, ærarii vires ita mecum restituit ut à prima Francorum origine firmiora nunquam fuerint, & ipsis vulneribus profecisse videantur. Hic est qui, si quando magnum hoc corpus aliqua sui parte morbum senserit, ad laborantia membra continuo mittitur, cujus adventu luxata in locum redeunt,

deunt, tumentia fidunt, diducta coalescunt. Hujus ego mentem cunctis artibus imbutam & gravissimis laboribus exercitam, hujus provida consilia quibus ad res maximas uti fœlicissime soleo, vobis Batavi dono, periculosissimo hoc vestro tempore, ut ipso suafore aut bellum geratis fortiter aut pacē faciatis prudenter. Istam Regis tui bonitatem, istam nostri curam tu quoque, Jannine Amplissime, ad nos attulisti. Et si ve cum adversariis colloquia, si ve cum vicinis fœdera, si ve ordinandæ reip. status consilium posceret, dixisti sententiam non ut Gallus sed ut noster: imo hoc ipso noster quia Gallus. Ab omni ætate oppressis injuria gentibus in vestri regni potentia subsidium fuit. Omnes per Europam sui juris populi libertatem vestris auxiliis acceptam non semel ferunt. Hoc sentiunt Veneti, sciunt Helvetii & Rhæti, meminit Germania. Sed propior inter nos conjunctio, qui etsi imperio & locis separamur, totis tamen animis unum sumus. Vidisti quis esset cum huc primum appulisses concursus, quam non ficti adventum tuum non tibi sed sibi grati-

gratulantium vultus ; quia ista navi
duo maxima bona, Regis favorem &
etiam sapientiam, advecta interpreta-
bantur. Sed crede, expectationem
quæ fuit maxima, præsentia tua lon-
gissime vicit : neque te ulla ex parte
tam læti exceperunt homines quam
inviti dimittent, quandocunque te
res Gallicæ & curæ majores à nobis re-
vocaverint. Mihi sane quam id tem-
pus triste venturum sit haud facile ver-
bis expresserim : auferet enim mihi
præcipuam felicitatis meæ partem.
Bene tamen est quod neque memo-
riam qualemcunque mei apud te,
neque honorem qui ex consuetudine
tam illustri mihi contigit, unquam po-
terit extinguere. Idque ipsum ut quam
plurimi nossent, quando id mea non
parum intererat, hac publica allocu-
tione curandum censui : qua animi ti-
bi devotissimi signum Tragœdiam
hanc offero. Quod dignum te esset,
cum à me dare non possem, à materia
sumpsi qua nulla est aut factio acer-
bior, aut fructu lætior aut undique
sanctior. Hæc eadem est quæ sola
Christianorum mentes adeo dislocia-
tas atque divulsas & tanto inter se odio
certan-

certantes quanto amore deberent, ferme invictas adhuc continet, neque in immensum à se invicem discedere patitur. Quo quidem argumento non poterat inveniri aliud isti tuo animo convenientius, qui jamdudum luctuosis hujus sæculi dissidiis ingemit & pacem Ecclesiæ quam nos optare tantum possumus, etiam quantum in se est, (est autē plurimum) procurare instituit. Vt enim ea quæ ad salutem necessaria est veritate stabilita, in cæteris inter injustum dominatum & effrænem licentiam ordinata libertate, partes ambitione, avaritia, privatis denique studiis, & quæ per bella invec̃ta est maledicendi faciendique impunitate, plurimum incensæ paulatim in fœdus redeunt, ad eam rem regis vestri principum Christianorum principis auctoritas, tum vero tua ac tui similium lenitas atque moderatio spem maximam præbet: quam aliquando ad exitum perducatur ille qui nos in commune sanguine suo redemit: cujus ineffabilis beneficii memoriam hac Tragœdia si non fausto successu, at pio conatu expressimus. cIo Io CVIII.

JACOBO AVG. THVANO Sc.
natus Parisiensis Praefidi.

*Sic forsantener ausus est Catullus
Magno mittere passerem Maroni,*

VT ego nunc tibi, virorum Illu-
strissime, libellum hunc mitto de
Republica nostra; Tibi qui non Gal-
lica tantum sed Orbis totius Histo-
riam ita complexus es, ut talem nemo
vel ab otiosissimo homine unquam
expectaverit: tanta rerum copia, tan-
tus verborum nitor. Ego vero quid
mitto? Opusculum tenue si materiam
spectas, non res totius generis huma-
ni ac nemagni quidem regni alicujus,
sed unius gentis angustis inclusæ fini-
bus: quid quod nec hujus res omnes,
sed breve compendium eorum dun-
taxat quæ ad summam Reipublicæ ad-
ministrationem pertinent. Planè nihil
quod ames, nihil quod laudes præter
animum tui similem, hoc est, aman-
tem patriæ suæ, & minime νεωτερίζον-
τα. Exosculor illud Thucydidis ὅπερ
ἐδέξατο πρὸς ἡμᾶς τὴν πόλιν ὅτι δίκαιον
ἐκινδυνεύειν. Hoc tu in magno illo
Æγῶ

Ægrop præstas : nos conamur in simp-
pudio nostro. Tuum illud, Virorum
maxime, opus immortale, quam-
quam & sermonis elegantiam ab ipsa
antiquitate reduxit, & rerum varia-
te placere nemini non potest, nulla
tamen in parte melius meretur de le-
gentibus quàm quòd eos & viros bo-
nos & cives bonos facit. Nos quoque
inter hujus sectæ discipulos erimus, &
dabimus operam ut in rebus omnibus
exemplo tuo præstemus fidem & li-
bertatem. ix April. cIo Io cx.

XII.

Lutetiam.

D. JAC. AVG. THVANO, S.

I Amdudum, Vir summe, gratulari
metibi oportuit quod exemptus fori
molestiis inter duas res maximas te
diviseris, commune factus Galliæ &
posteritatis bonum; hujus, dum acta
scribis, illius, dum agis ipse scribenda,
nobilissimus historicorum, nullis ta-
cendus historiis. Sed neque ausus sum
hactenus curas tuas gravissimas in-
terpellare: neque nunc visus sum mi-
hi sine flagitio patriæ nostræ legarum,
virum & mihi amicissimum, & reve-
rentissimum tui, sine litteris ad te
posse

posse dimittere. Quærant alii in omni antiquitate quem maxime mirentur; Ego reperio neminem cui super generis fortunæque splendorem ea cuncta adfuerint quæ nos rectius suspicimus, omne doctrinæ genus cum vera sapientia conjunctum; cujus denique virtutibus tantum testimonium præbuerint, justitiæ forum, sanctitati ærarium, libertati historia. Quamquam si mei voti res sit, ultimum ego hoc officium eo pluris faciam, quo plures juvat: atque adeo optem ut regni quoque curis paulatim te exsolvas, utque extrema pars ætatis tuæ foras promineat & scriptioni vacet. Ita speremus post illa funesta tempora, quorum ad memoriam animus horrescit, aliquando te venturum ad lætos faustosque Henrici magni annos, ne Regum maximus scribatur nisi ab Historicorum maximo. Ego quoque impar sane oneri, sed magno patriæ amore accensus simile opus molior, tanto autem minus tuo, quanto minor est Batavia, non dicam Gallia vestra, sed toto orbe. Sed nec adhuc Vario videor neque dicere Cinna digna. Prematur itaque immaturus labor, donec
ætas

ætas cum iudicio tempus quoque
emendandi dederit, aut potius exur-
gat alius qui res scitu per se non indi-
gnas dictione commendet, ut eo li-
bentius discant posterius quid Batavi
fecerint. Vale virorum maxime & me
quocunque loco, dum ne extra amico-
rum tuorum numerum, pone. Nonis,
Febr. Anni cIo Io cxiv. Rottero-
dami.

XIII.

*Hag. Com.**Viro Illustrissimo*

BENIAMINO AVBERIO MAV-
RERIO, *Regis Christianissimi*
apud fœderatas Belgii Pro-
vincias Legato.

VTar libertate quam dederas, Vir
Illustris, & te eo sermone, non
quem satis novi sed quem minus male
didici, conveniam. Excusandum ha-
beo quod nuper Hagæ cum essem sa-
lutatum te non venerim, nisi tua tibi
prudencia pro me excusationem sug-
gesserit. Non confugiam ad occupa-
tionum patrociniū, quæ tantæ esse
non debent ut officia nobis excutiant.
Sed cum nuntiatum mihi esset domus
tuæ

tuæ acerbum funus crudo dolori nolui occurrere. Sciebam enim eam esse mixturam humani animi ut ex duabus quæis constat partibus, affectus semper ante rationem emergerent. Minime enim mihi placet illa schola quæ nos commoveri aut lætis aut adversis vetat. Hæc sententia primum naturæ convitium facit, quæ non modo affectus ipsos in se vit animo, sed & in corpore sedes & instrumenta quædam affectibus assignavit: deinde quantum in se est, divinam providentiam exarmat, & magno, si ita loquendum est, aurigæ universi stimulum simul frænūque eripit, cum nec beneficam nec castigatricem manum sentire nos patitur. Longe aliter Christianus Philosophus: dolendum est, inquit, sed & dedolendum. Triste est liberos amittere, sed multo miserius tristitiæ modum non posse imponere. Luge, quia malum est orbari dulcissimis pignoribus, sed mox lugere desine, quia malum hoc ad te non mitteret is qui perfecte bonus est, nisi ex hoc malo bonum posset educere. Qui hostem non habet, quomodo pugnabit? qui non pugnat quomodo vincet? qui non
vincit

vincit quomodo coronabitur? Si nunc,
Vir Nobilissime, ad te venire posset
magnus ille præcogentium, qui, cum
ἀστυγίου ponit in crimine, Stoicum
dogma aperte condemnat, sed alio
loco immergi luctu Ethnicum esse
dicit, non Christianum; non ille te
juberet vim inferre naturæ & contra
ictus divinos occallescere animo: ne-
que vero ad miserrimum illud sola-
tiū confugeret, Ferre debes quia cor-
rigere non potes; sed in hanc potius
sententiā te alloqueretur: Ereptus est
tibi tuus sanguis: deinde sexus me-
lioris inter liberos ætate primus, ac
spe tanto majoris quanto ad maturi-
ritatem propius accesserat. Ægre hoc
tibi esse non miror. Pharmacum est.
Nulla medicamenta sapore dele-
ctant. Sed ubi quid præbeatur dolendo
intellexeris, tum quorsum præbeatur
cogitando intellige. Vetera & nova
quæ tibi Deus contulit, non tantum
vitæ subsidia sed & dignitatis orna-
namenta, circumspice: præterea ple-
nam prole pulcherrima domum & au-
ctam nuper fœlice puerperio. Tor
beneficiis delinitum semel vellicare te
Deus cœpit, ut experiretur fideliter
B ipsum

ipsum an morose diligeres. Ingratum sit unum dolere ereptum, & non multo magis tot alios gaudere servatos. Quod si tamen multorum superstium salus unius tibi cogitationem eximere non potest, memento patrem esse te. Non est autem paternum, suas delicias tanti facere aliquem, ut magnum & solidum bonum filio invideat. Si cujus filium, Regum aliquis ad se vocasset ingenti honorum ac divitiarum copia proposita, quis non absentis desiderium tantæ felicitatis recordatione facile solaretur? Vocavit hunc ad se Rex ille Regum, quem posthac nunquam à conspectu suo dimoveret. Quid est illo honoratius qui p..... sit summa? Quid illo ditius qui eum possidet in quo sunt omnia? Hunc revocatum velle in hanc infimam, vilem, inopem, plenam miseræ regionem & quidem sterili virtutum, fœcundo vitiorum sæculo, quo fides nutat, charitas friget, animi est suis male consulentis. Adde jam quod non amissus ille, sed præmissus est. Gaude quod vivus adhuc in terris agens, quadam velut tui portione jam cœlum possides. Non est longa
illa

illa divulsio. Sequêris brevi filium, imo jam sequeris : ex quo illum luges, jam propior illi factus est. Non est dubitandum, Legate Amplissime, quin hæc aut his similia Christi Regis Legati dicturi tibi essent, tibi dixerint etiam cum scripta eorum legis quod si ad tam divina solatia humani aliquid debet accedere, non hoc quidem spernendum est remedium, publicis curis privatas cedere oportere. Vis satis magna negotiorum est quam tibi suscipiendam mandat Regis tui utilitas & nostra. Tua ex morbo recens, nostra vero magis inveterata & contagia metuens. Hæc à te tractata consu..... de ac. d.. domestici incommodi sensum minuent primo, deinde auferent. Neque vero hæc ideo scribo, Vir prudentissime, quod nesciam me ipso te hæc melius scire, aut quod quæ scias non satis te in usum promere existimem. Sed quia robur quoddam accedit cogitationibus cum quæ nos cogitamus, eadem dicunt alii. Deinde negligendam non putavi hanc occasionem ut officioungerer tui perquam observantis & studiosi, qualem si me & esse judicas &

semper futurum confidis, tum, quod maxime cupio, ero consequutus. Vale, Vir Nobilissime, Rotterodami v. Junii. cId Id cxiv.

XIV.

Lutetiam.

JOAN. HOTM. VILLERIO, S.

CLarissime Domine. Accepi per manus viri amplissimi Galliarum Legati, munus dignum quod & tu dares & ego acciperem. Libellos viro- rum præstantium scriptos pro re opti- ma & desperatissima, pace nimirum divulsæ Christianitatis. Ut breviter dicam q^d sentio, ita arbitror, si Me- lanchthonis animum Lutherus, Cas- sander autem mentem habuisset Pa- triarchæ Occidentis, melius actum iri cum rebus Europæ, quæ nunc misera sub titulo Evangelii pœne totum jam per sæculum bellis funestissimis con- cutitur. Nunc cum ipsi illi qui Roma- nam partem deseruere, paucas ob con- troversias adeo implacabiliter dissi- deant, quid de Concordia totius cor- poris sperandum est? Et tamen lau- dandi in re præclara infausti quoque conatus. Quod si præsens ætas hoc supplicii debet ut sana consilia respuat, immi-

imminet forte fœlicior posteritas quã
 tandem capiat aut pacis studium aut
 pugnandi tardium. Σæπε ὃ ἀπὸ τῶν
 πόρον ὄρεσθεός. Meum libellum puto
 jam legeris. Dubium est, apud meos
 an apud Jesuitas magis vapulem: apud
 meos quidem, quod illud apud ipsos
 παρὰ δόξαν defendo, posse in una quo-
 que Ecclesia ferri eos qui dissideant
 ὡς τὰ μὴ ἀπὸ τῶν ἀναγκαῖα. Apud istos
 verò, quod Principes ad inspectio-
 nem rerum religionis voco. Vtrumque
 autem hoc tale est ut nisi ita statuatur,
 non modo amissam unitatem recupe-
 rare nunquam poterimus; sed ne hanc
 quidem quam habemus retinere. Or-
 dines Hollandiæ mecum sentire, ex
 decreto ipsorum videbis. Operam de-
 di ut non sine testimoniis exiret, non
 modo ut eo sanctior esset decreti au-
 ctoritas, verum etiam ut assuefacere
 nostros deferre aliquid piæ antiquita-
 ti, quæ proterve à nonnullis spernitur.
 Expectabo si placet iudicium tuum.
 De biennio Leicestriensi aurem an
 vello? sane cum tuæ pollicitationis li-
 bertatem specto, facere id debeo; cum
 vero mecum cogito nulla à me præces-
 sisse officia quæ hoc mereantur, forte

ne expectari quidem possis ulla, tanta
actalia vix audeo. Satis ergo erit, si ut
memor mei sis te oravero, in quo uno
omnia me abunde sperabo consequu-
tum. Vale, Vir Amplissime. Hagæ
in Comitibus Hollandiæ xxvi. Augu-
sti, cIo Io cxiv.

XV.

Lutetiam.

JOAN. HOTM. VELLERIO, S.

Vir Amplissime, Commentatio-
nes tuas Leicestrensium tempo-
rum rerumque aliarum quæ nostram
Rempub. spectant, avide, imo im-
patienter desidero. Flagitarem im-
portunius nisi impudentiæ proximum
crederem beneficium postulare, pro
quo parem gratiam referre te unquam
posse desperes. Sed solatur me tua
æquitas, qua iudice gratiam jam retu-
lit qui beneficium agnovit. Si ita tibi
videbitur, poterunt istæ chartæ com-
modissime transmitti cum fasciculo
litterarum, quas huc solet transmitte-
re Gen. Dom. Langeracensis. Viri
summi & extra comparationis aleam
positi Thuani tempora inanibus litte-
ris interpellare non audeo. Quare, ni
grave est, salutem cum omni officio-
rum

rum genere ipsi à me tua voce deferri percipiam. Resalutat te Mylius, & amicitiam tuam plurimi facit. Eandem ego in magna fœlicitatis meę parte pono. IX Decembr. cIo Io cXIV. Hagæ.

XVI.

Lutetiam.

D. JAC. AVG. THVANO, S.

VIr magne; Ego, quamquam meo me didici metiri modulo, tamen non possum non mihi aliquid blādiri, cum me viro tanto non displicere intelligo. Agnoscerem quidem libenter, ea quæ scribis, ex amore magis quam ex judicio proficisci, si amorem tuum sine judicio esse posse gravitas tua me credere pateretur. Quare ita potius interpretor: si qua sunt in me rerum bonarum semina, ea abs te non pro sua parvitate, sed pro spe profectus æstimari, quo ipso nullum mihi majus incitamentū contingere potuit ad capeffendas virtutes. In hoc autem conatutum mihi videbor multum promovisse, si unquam tuas splendidissimas actiones hætenus mihi imitari licuerit, ut aliqua earum in meis vestigia & ultima quasi lineamenta compareant.

B 4

Con-

Contentiosum scribendi genus ingressus sum non ingenii mei ductu, est enim minime rixosum, sed impulsus vi quadam majore. Consilio scilicet virorum prudentium, & studio juvanda tum patriæ tum Ecclesiæ: & Ecclesiæ profecto magis quam Patriæ. Ut enim verum tibi exponam, Thuane Amplissime, (& sane quis est qui magis mereatur verum audire?) ex quo de rebus religionis cogitare diligentius cœpi, inveni justissimas fuisse querelas emendationem aliquam tum in explicandis dogmatis, tum in ritibus, tum in regimine postulantium: sed, ut fieri solet, peccatum non nihil *ἄλλοτε τὸ αὐτολκῆς ἀμετρίαν*. Ita dum à periculosa meritorum fiducia disceditur, irrepsisse sententias bonorum operum contemptrices: tædio superstitionis omnem *ἀντεργίαν* miro frigore sideratam, & tyrannidis quæ intoleranda fuerat, metu processum ad ipsa *τὸ ἀναρχίας* consinia. Itaque semper ex eo credidi, viros bonos qui in nostra sunt parte, summo studio niti debere, ut paulatim si quid exorbitasset, id ad auream mediocritatem retraheretur: quam cogitationem Melanchthonis

thonis animo insedisse video. Nihil autem odiosius, non dicam Ecclesiis nostris, sed celeberrimis Ecclesiarum nostrarum Doctores obicitur, quam quod rigida quædam dogmata, & Zenonis magis quam Salomonis porticum redolentia, nimium urgendo, Deo assignent peccandi causas & Ἀγ. τὸ δὲ γὰρ λόγῳ curam pietatis evertant. Vidit hoc quidem ille Melanchthon, & Lutheri impetu in scopulos illos abreptus, monente Erasmo correxit postea cursum: cuius vestigiis cum quidam apud nos Pastores insisterent, sed Collegarum vehementia pressi unicum haberent in Magistratum bonitate perfugium, adjunxi me illis qui ferendum non existimarunt, ut isto initio iret in exemplum res perniciosissima, ac palam fieret moderata sectantes in Ecclesiis nostris ferri non posse. Huic pio instituto cum se valide opponerent animosi quidam in vicinia doctores, & res plane alienas isti negotio immiscerent, duntaxat ut odium concirent Magistratibus pacem sectantibus; è re visum est, in uno qui cæteris facile eminebat, qui- que more pessimo externæ potentiæ

auxilium imploraverat, ostendi quàm neque jure neque æquo ullo turbulenti isti clamores niterentur. Ad hanc rem mea opera dilecta est, non quòd non multi idem rectius potuerint præstare, sed quod is labor proprius videretur ejus quod tum obibam, muneris. Neque nesciebam quid esset irritare crabrones, sed fretus honesti propositi conscientia, ausus sum me calumniis objicere, quas nunquam effugient qui adulta & robusta vitia oppugnabunt. Tibi vero, Vir Illustris, gratias ago, simulque & egregiam tuam in me voluntatem & sapientiam tuam agnosco, cum suades ut ab istiusmodi contentionibus postea abstineam. Ego verò tum tua auctoritate permotus, tum sponte mea eo totus propendens, omnia non necessaria certamina anxie defugiam; quod video, ut scribis, & ad animi tranquillitatem & ad valetudinem, quam non satis firmam experior, maximi esse momenti. Historiam belli nostri ad finem, hoc est ad inducias usque pertexui. Superest nunc recognoscendi & corrigendi labor, ipsa prope scriptione molestior. Video me tum quum vacavit paulo attentius scri-

scribere, non satis solida rerum cognitione fuisse instructum. Nunc cum res ipsas discendi paulò melior est copia, occupationes multæ magis quam magnæ non satis permittunt respondentia historiæ verba seligere. Multumque vereor ne hiet opus, diversique temporis scriptio non satis unius auctoris spiritum præferat. Inter multa quæ in te admiratura est posteritas, ego illud unice obstupefco, unde tibi modò in fori arce, modò in summa republica versanti otium, unde vis indefessa animi, ut res tot ac tantas aut scribendas cognosceres aut cognitæ scriberes. Cæterum cum hoc tam diligenter agat tua epistola, ut me ad historiam scribendam exciter, inveni tamen in ea aliquid quod me ab eo labore vehementer absterret. Nam si tu in tam excelso fastigio collocatus, tot undique septus præsidiis, XLVI libros humano generi utilissimos patris inutiles jacere, iniquitatem seculi veritus, quid me facere æquum est tanto ad omnes fortunæ ictus apertio-
torem? nisi fortè existimas ingratos, invidos, calumniatores vestri esse cæli homines, neque apud nos provenire
hujus-

huiusmodi mellem. Sed minimè ita feres habet, Thuane Amplissime, iidem fluctus in simpuvio nostro se movent qui in vestro mari Ægæo. Dabo tamen operam, te tanto auctore, ut quæ scripsi hætenus, ea quam fieri potest emendatissima apud me extent, extra huius ætatis commercium, cum qua contrahere periculosum est. Posteritati rectius creditur, non quod illa futura sit melior, sed quod æquior defunctis, quippe alios habitura quos exerceat. Vale Vir illustris, & me tui gregis scribe. Nonis Junii Anni cIo Io cxv. Rotterodami.

XVII.

V. Illust. BENIAMINO AVBERIO
MAVRERIO, S.

R Emitto scriptum quod utendum dederas, Vir Illustris. Nunquam equidem dubitaveram quin retenturi essetis jus vestrum contra iniquissima Anglorum postulata. Iuvit tamen in hac charta quasi expressa videre vestigia Gallicæ libertatis ac fortitudinis in defendenda balænarum captura, cujus non est tam fructuosa possessio, quam turpis esset futura abdicatio. Illud quo-

quoque placet quod non animo tantum, sed & facto constituiſtis poſſeſſioni inſiſtere, atque ira rei ipſa oſtendere quod hoc anno à vobis iſthuc navigatum non eſt, in eo conſultum veſtris commodis, nequaquam vero Britannicis denuntiationibus obtemperatum. Ego cùm jam pridem viderem, hoc agere Anglos ut excluſis aliis gentibus nos ſolos in ſocietatem iniquiſſimi juris admitterent, ſed ulò obſtiti ne veniretur ad tam turpes pactiones. In ipſo colloquio planè ad ſilentii metas Anglos redeſimus. Oſtendimus enim neque terram ipſorum eſſe, neque ſi eſſet poſſe nobis Maris quod naturâ commune eſt uſum cripi, aut balænarum, quæ nullius ſunt, occupationem. Terram ipſorum eſſe non poſſe, certo argumento evicimus, quod ante annum c lxxvi, nullus eam mortalium eſſet ingreſſus. Eo autem anno à nautis Batavis detectum, calcatumque id ſolum, intratos ſinus, data ipſi Terræ, ſinguliſque ejus partibus nomina, quæ non modo in diariis nautarum, ſed & in Sphæris chartiſque multo tempore ante motam hanc controverſiam editis apparerent.

rerent. Cum tentarent dicere anno
cIo Io LIII. Hugoni Willoughbæo
hanc oram fuisse cognitam, nos ex ip-
sius Willoughbæi diario ostendimus,
ipsum Finmarchiâ egressum, delatum-
que in sui nominis insulam, longissimè
semper ab istâ, quâ de agitur, tellure
abfuisse: neque aliam ullam oram at-
tigisse quàm Lappiæ, cujus extremo
in littore algore atque inedia ipse so-
ciique ejus omnes ad unum interie-
rint: horum corpora ac libros à Lap-
pis qui sub æstatis, qualiscunque ita
positis contingit, reditum, oram ma-
ritimam repetunt, inventa: inde por-
ro libros in Angliam pervenisse. Ad-
didimus, quod non minus manife-
stum erat, ventis illis ac cursibus qui
in Willoughbæi diariis annotati repe-
riuntur, fieri non potuisse ut in eam de
qua quæritur terram deveniretur: imo
necessario tali itinere ab ea terra lōgius
longiusq; discedi. Et cū ambulatores
quos explorandæ Lappiæ Willoug-
bæus miserat, occasum versus toto tri-
duo progressos, illi contenderent in
hac terra iter fecisse, ex positu loco-
rum demonstravimus si ista terra ire
cæpissent, atque in occasum perrexis-
sent

sent tridui itinere, futurum fuisse ut
bidui spatio in altissimo Oceano con-
ficerent. Protulimus & Anglorum li-
bros qui, ante hæc jurgia editi, testi-
monium præberent, tellurem istam,
quæ à Boreali Finmarchiæ promonto-
rio in septentrionem patet, illic sitam
qua se Arcticus cardo in LXXVI,
LXXVII, LXXVIII, LXXIX, & LXXX,
gradus tollit, à Batavis repertam, ante
ab omni ævo fuisse incognitam. Re-
victi igitur Angli non testimoniis tan-
tum, sed Geographicis insuper de-
monstrationibus, nihil aliud quod
responderent, invenire potuerunt,
nisi satis magnam Regi suo factam in-
juriam quòd jus ipsius in controver-
siam deductum esset. Hactenus se
mandata non habere super piscatu col-
loquendi, nisi ipsos terræ dominos fa-
teremur. Illud verò lepidum quod ad-
debant, juris sui documenta ad ma-
num non esse, sed in Anglia Caronio
ostensum iri tot ac talia, ut nihil ipsi
futurum quod contra diceret, planè
confiderent. Malebant ibi scilicet cum
illo, quam hic nobiscum disceptare,
ut, quod nuper fecerant, iterum ex
ipsius silentio victoriam metirentur.

San-

Sanctioris in Gallia Regii consilii institutionem, de qua monebas, bene Regi, bene regno Deus vertat: faxitque ii plurimum possint, qui accisas cupiunt eas opes quas Henricus Regum sapientissimus merito semper invisas suspectasque habuit. Nam ut insuper eorum speremus magnitudinem, qui de rebus sacris nobiscum sentiunt, id verò tempora non sinunt. Dolebunt multis Hispanicæ affinitates, & vestrorum beneficiorum justis apud nos æstimatoribus loquendi libertatem imminuent: sed præterita nos tempora docuere, privatos inter se nuptiis vinciri, potentibus amicos inimicosque ex usu haberi: & novimus Hispanorum insolentiam, quæ cum vestra libertate nunquam coalescet. Hæc quanquam vera sunt, ægrè tamen populo persuadebuntur, adeo ut nulla potuerit obtingere materia dignior, in qua eloquentiæ nervos intenderes. Studia tua rectè procedere gaudeo, atque utinam Galli tui essent paulo rusticiores, qui magnum scelus existimant Regio legato non aliquot horas eripere. Si me mea fata permisissent illic vivere ubi partem ferme optimam

nam vitæ bonis ac literatis nunquam ignotus exegi, non haberes hodie aliū fortiozem honestissimi tui propositi adiutorem. Nunc, quando id non licet, tua illa præclara cœpta votis prosequemur. Vale Vir Illustris. v. Junii, cIo Io cxv. Rotterodami.

XVIII.

BENIAM. AVB. MAVRERIO, S.

Vir Illustris.

Literas viri dubium majoris an melioris Augusti Thuani, auro contra caras, tuo beneficio accepi. Sunt plane ita scriptæ ut hominem cordatum abstertere possint ab usu Latini sermonis. Quare me quidem magno beneficio affecturus est, si Gallice potius scribat, ne talibus literis ad invi- tandi desperationem adductus om- nem conatum Latinæ scriptionis abji- ciam. Nunc certe respondere non- dum audeo. ita mihi verborum ipsius majestas ambit atque occupat ani- mum. Res Gallicas habere semeliu- scule, quam vulgant atroces nuntii, te significante sane lætus intelligo. Ne- que aliter possum judicare quam brevi de sævituram tempestatem, si, non di-
cam

cam major, sed aliquanta pars Galliae obsequium & pacem, certa bona, præferat incertæ spei rerum emendandarum per remedia morbis asperiora. Coniectura mea hoc imprimis argumento nititur, quòd non video unde externas copias expectare possint præsentium temporum accusatores, adversante ipsis Hispania, obsessis Alpibus, Britannia ad occasiones multo honestiores torpente, Germanis sibi met metuentibus, nostra autem hac republica per beneficia & arctissimum fœdus sceptro vestro devincta. Neque sine illis ab extero cœlo, ut ita dicam, flantibus ventis ullos apud vos fluctus diuturnos fuisse video, mobili quidem regni vestri pelago, sed ut facile residat. Quanquam verò satis scio, nunquam de fore res novas molientibus quæ magnis Imperiis speciosè objiciant, cum neque culpam humana infirmitas, neque calumniam regnandi difficultas evitet. Optarem tamen ab optima Regis matre paulo parcius ornata quædam famæ suæ dehonestamenta. Prodiit nuper Amstelodami Oratio illa Senatus Parisiensis quæ nunc pro causâ armorum arripitur,

pitur, item Principis ad Regem
 epistola ad partes faciendas instituta.
 Nos nostra in urbe statim interdixi-
 mus ne in vulgus spargeretur liber,
 nullo nostro bono amicorum mala
 depromens. Speramus eandem fore
 curam vicinis civitatibus, non quod
 sperandum sit id genus scripta planè
 supprimi posse in tam lecturiente po-
 pulo, sed ut hoc exemplo discat plebs
 indolere potius regni propinqui & su-
 pra quàm dici potest de nobis meriti,
 incommodis, quàm ex malis non du-
 biis spes concipere ambiguas. Tu in-
 terim, Vir Nobilissime, incertæ exspe-
 ctationis tempora sapientiæ studiis
 prætervectus, minore cum sensu do-
 loris ad eum exitum pervenies quem
 moribus istis Deus destinat: cui voto
 ardentissimo salutem Gallix tuam-
 que valetudinem commendo. xxv.
 Augusti, cIo Io cxv.

XIX.

BENIAM. AVB. MAVRERIO, S.

Illustris Domine.

NAves vento secundo ab urbe S.
 Sebastiani huc advectæ, merca-
 torumque literæ una venientes, certo
 nun-

nuntiant peractum utrumque conjugium, eadem in urbe. Dies nuptiarum fuit nonus Novembris. Præsentēs fuere, præter bis binos conjuges, Rex ipse Hispaniæ, & Galliæ Regina mater; neque una die ac nocte amplius cessatum. Nam postridie Rex Galliæ, cum nova Regina, ac matre, iter Bajonam versus instituit. Solemnia ut prosperata, ita neutiquam pro conjugum magnitudine. Hæc sunt quæ ad nos perlata, te celare non potui; suspicatus non potuisse eandem famam terrestri itinere ad vos multo celerius pervenire. Deus optimus maximus & hæc & quæ secutura impendent, in Galliæ nostrumque bonum, & si fieri potest, pacem Christiani orbis, vertat. Idem te, Vir Illustris, incolumem diu florentemque servet, amicitia in vos Regiæ fidelissimum pignus. XXIX. Novembr. cIo Io cxv.

Tuæ quæ me donasti iconi hos versus adscripsi:

Docta tabella refers hominem, qui rectius ipse

Magnanimum Regem, cujus imago loquens.

XX.

Lutetiam.

VV. CLL. PVTEANIS FRATRIB. S.

VEnit his diebus magna vis auri ex Guinea. Eadem opera Principi apportatum est monstrum, hominis dicam an bestię, quod hodie vidimus. Facies plane humana est, itemque aures non hirsutę, non oblongę, sed rotundę & depiles: humanum item capillitium, brachia quoque & manus, quin & venter: reliqua pilis obsita, pedes hirsuti & in digitos fissi. Animal hoc plerumque quadrupes incedit, mansuetum admodum est: & discedente altore suo largiter ploravit. ajunt qui advexerunt voces nostras ab eo usu intelligi.

Hujus monstri effigiem & descriptionem accuratam edidit Vir doctissimus Nic. Tulpus, Observationum Medicarum lib. 3. cap. 56.

XXI.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

CAsum Turonensem, Vir Illustris, quem via Bruxellensi attonitus acceperam, propius tuo beneficio cognovi verbis ejus qui rei certissimus est

est testis, & in se suisque pars periculi. Nunc quando omnia satis commodè evenerunt, restat ut Deo immortalī agantur gratiæ, qui singularem suam providentiam pro regno vestro excubantem vix potuit manifestiore documento exprimere, quàm cum ruinam & Reginæ Matri & his qui in Gallia prudentiæ, fidei, virtutisque famam ante alios sustinent, innoxiam præstitit. Jussit me tantæ rei admiratio ad desuetum artificium redire. Mitto igitur versus, sed quos tanquam occupati hominis, cum veniâ legas.

Magni magna parens Regis, quâ sospite nostris

Non surdum votis credimus esse Deum.

Quòd te stante domus traxit pars alta ruinam,

Hoc etiam cœli non leve munus habes.

Nam quæ cura fores superis, ostendere mundo

Imperturbati non potuerè lares.

Quin aliis quoque te propter Fortuna pepercit,

Quos trabs præcipites, sed sine morte, dedit.

Exar.

*Exarmat tua sic omnes præsentia
casus.*

*Agnoscit fatum Gallia nostra suum.
Quod stetit illius, per te stetit: hoc
quoque regni*

*Quod cadit, illa sum te relevante
manet.*

Vale Vir maxime, & nos perge quæso
in tuorum habere numero. Rottero-
dami. xvi. Febr. cIo Io cxvi.

XXII.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Vir Illustris:

Serius tibi respondeo, partim nego-
stiolis impeditus, partim graviter af-
flictus sensu præsentium, & ni cave-
mus, impendentium malorum metu.
Nam & de religione dissidia, pro qui-
bus componendis tantopere labora-
tum est non sine spe aliqua secundi
eventus, recrudescent eorum flabellis
quos omnibus pacis suasores esse o-
portuit. Hi sunt qui impotentia suæ
satellites quærunt Magistratus, & per
Ecclesiæ rupturam impetum in rem-
publicam faciunt, quæ sola concordia
hactenus stetit. Accedit quod in vici-
na urbe contumaciter imperio
plebs

plebs horrendum atque exitiale exemplum præbuit. Quid nobis sævius posset hostis imprecari? His ego sæpe commotus, memet recolligo cum prudentiam eorum specto quibus patriæ nostræ gubernacula sunt credita, quos spero partim summa animi moderatione, partim salubri severitate restitutos disciplinam & civilem & Ecclesiasticam. Solatur me interdum (si tamen ex alienis malis solatium capere fas est) quod illæ quoque gentes hæc mala non effugiunt, quas partim regię Majestatis reverentia, partim corporis sui magnitudo extra hos casus ponere debuerant. Nimirum ea fors est rerum mortalium, ut non modo perpetuam sed diuturnam quoque felicitatem non ferant. Viri summi Thuani vicem haud secus quàm par est doleo, & conabor facere quod mones: sed imparem me officio consolandi sentio, ipse animi æger & consolationis indigens. Quod unum potui, quo ipsum cultu prosequar, epigrammate sum testatus, simulque consilium dedi quod mihi optimum videtur ut suis se virtutibus involvat. Nefas enim sit ea Thuano prodesse
quæ

quæ cuivis è vulgo dici solent. Leges cum venia, Vir Amplissime, fœtum animi minime defæcati; tibi que servare poteris, donec doctissimus Heinsius, paria tanto malo remedia sufficiat, ut nostrum hoc, nisi nimium displiceat, majori navigio velut ἐφορκίς accedat. Pro tua tam prona in me benevolentia, quam verbis factisque exhibes, gratias referre non est nostrum: nisi, quæ tua est æquitas, redditum interpretaris beneficium quod agnoscitur, Vale, Vir Nobilissime, patriæ tuæ & bonorum omnium grande præsidium. Rotterodami, xii. Augusti, cIo Io cxvi.

XXIII.

BENI. AVBERIO MAVRER. S.

VTinam melior mea valetudo (pro qua Deo gratias ago) tam tibi, Vir Illustris, usui esse posset, quam eam tibi pergratam esse confido. Neque verò parum me D. Mylio debere intelligo, qui non satis habuit videre quomodo valeremus, sed & amicos alios participes fecit ejus, quod nostri amore concepit gaudii. Jacturam quā Academia sui incendio fecit, reparare

C Prin-

Principi in proclivi erit ; utinā & ipse
& qui cum ipso bene patriæ, bene Ec-
clesiæ volunt, flammæ & huic & illi
perniciē minantes , æquē facile aver-
tant : quod ipsum facillimum foret ni
semper homines existerent, qui ex in-
cendio, ruina, naufragio quæstum fa-
cerent. Sed horum exitiales conatus
reprimet Deus, citò aut seriùs prout
ipsius nomini simulque bonis omni-
bus conducet. De corporis vestri, hoc
est Galliæ sanitate, ex capitis Regis ni-
mirum, sanitate rectè auguror : mul-
tumque me juvit nostrorum Amphi-
ctyonum constantia in mittendis na-
vibus, non jam in necessitatis sub-
sidium, sed in fidæ societatis testimo-
nium. Ego in his talibusque consiliis
hæsitari à nonnullis graviter fero. So-
leo enim dicere tres esse causas qua-
rum singulæ sufficiant. Primo est re-
ligio federis. Altera est, etiamsi fedus
esset nullum, grata beneficiorum me-
moriam. Tertia est, ut beneficia nulla
existerent (quæ profectò tanta sunt, ut
in omni antiquitate nihil simile repe-
riam, apud posteritatem laboraturam
credam annalium fidem) nostræ utili-
tatis respectus. Nam ut cessarent cæ-
tera,

tera, ultro occupandus esset meritis
Rex juvenis, vel ut nos amare assue-
sceret, vel ne à nobis desertus, ad eos
se vertere cogeretur, quibus implicari
quibusque obnoxius esse non posset
sine nostro summo malo. Hæc tam
aperta à nonnullis non conspici mira-
rer, nisi me doceret historia, multos
semper esse in Republica qui privata
commoda publicis anteferant, neque
paucos qui præda sint alienæ callidita-
ti, minus quidem malos quam priores
illi, neque minus tamen reipublicæ
periculosos. Perdulce mihi fuit intel-
ligere quàm serio hanc Galliæ causam
Princeps egerit. De itinere tuo, Vir
Amplissime, quanquam tua hic præ-
sentia & publicè est utilis & mihi pri-
vatim jucunda, non committam ta-
men quin tuis votis subscribam. Scio
& in Gallia te ita Gallum fore ut ami-
cus Batavorum esse non desinas, imò
hoc magis Gallum, quo Batavis ami-
ciorem: quando jampridem connexa
est regni vestri magnitudo & reipubli-
cæ nostræ salus. Cætera in colloquium
differemus, quod brevi, ut puto, præ-
stabit nobis conventus Hollandiæ.
Rotterod. xxiv. Novemb. cl. lxxvi.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Christianissimo Regi, sapientissimo
eius Consilio, ac nominatim,
Vir Illustrissime, tibi, quantum dici
non potest me debere profiteor, pro
susceptis laboribus ad sublevandas eas
in quas reipublicæ fato incidi calamita-
tes. Quanquam vero effectū suo ea
res hactenus caruit, non exiguum ta-
men levamentum fuit, tales ac tantos
videre nostris malis indolentes. Spem
nunc meliorem præbet decreta in Gal-
lias legatio; sed rursū occurrit quā
sint nobis infensi, qui eò mittuntur,
quamque facile sit omni calumniarum
genere eos traducere, quorum vox
carceri includitur, vel ob hoc maxi-
mè ne orbi patefiant quæ celari ipso-
rum interest. De quid est quod pol-
liceri nobis possimus, cum tanti emat
partis victricis gratiam? Ego jam tam
diu dicta causa apud conscientiae meae
auditorium, quod omnibus mihi tri-
bunalibus est sanctius, intra intimos
animi recessus nihil aliud reperio,
quam perpetuo propositū nobis fuis-
se, salva opinionum libertate in illis
quæ

quæ disputabantur, retinere Ecclesiæ unitatem, quæ res neque veteribus neque novis exemplis caret. In republica nihil unquam novatum volui: cordi mihi fuit eorum jus tueri, quibus me & natura subditum & muneris ratio ministrum fecerat, quibusque fidem meam addixeram: manente penes Fœderatos & Principem ea potestate, quam publicis suffragiis delatam hucusque obtinuerant. Qui rem norunt, facile intelligunt hoc unum nostrum esse crimen, quod rempublicam non gesserimus ex illis legibus quas isti ex suo usu erant constituturi. Si eo nomine bonis, honoribus, fama exuimur, ne id quidem sine exemplo est. Sed illud durissimum, quod & infirmitas corporis mei cœlo, & animi mœror amicorum solatiis destituitur. Potius tamen & hoc, & si quid pejus fingi potest, Deo adjuvante, perpetiar, quàm veniam poscam earum rerum in quibus animus culpam non agnoscit. Si qua est recuperandæ libertatis honesta ratio, nulli eam libentius sum debiturus quàm Regi regnoque vestro, quorum ego immensa in Rempublicam nostram merita

prædicare , amicitiam commendare, salubria consilia ab inimicorum calumniis defendere nec liber , nec captivus unquam defui , neque verò unquam sum defuturus. Atque utinam cum publicis illis etiam hoc in me privatim collatum beneficium aliquibus ingenii monumentis ad posteritatem possim transmittere. Is certè mihi gratissimus sit futurus tum vitæ tum libertatis fructus. Quod si id supra opẽ est nostram, tamen quicquid mihi Hogerbetioque , cujus causam cum mea conjunctissimam pariter commendo, erit præstitum , apud cives nostros summi, medii, infimique ordinis gratia ac gloria non carebit. Deus optimus maximus Regi Christianissimo florens regnum & patrias virtutes , tibi, fidisque ejus ministris hoc det ut optimo Regi quàm felicissimè inserviatis. xv. Januarii, c l o l o c x x i. Ex carcere Lupisteni.

XXV.

BENI. AVB. MAURERIO, S.

*Consolatoria super obitu Mariae
Magdalene uxoris Maurerii.*

DEbeo hoc meis malis, Maureri Illustrissime, quod aliena mala serius ad me perveniunt. Tuum quoque vulnus, quod alioqui inter primos intellecturus fueram pro jure amicitiae qua me honorasti, nunc scio post omnes, & tanquam ea quae in extremæ Europæ partibus geruntur. Excusabit hoc officii mei tarditatem, cui tamen etiam citra necessitatem ratio sua constare potuit. Gratiore enim esse solent solatia quae tunc adhibentur, cum detumuerunt primi æstus, & illa, ut ita dicam, voluptas dolendi: cum jam fessus morbo suo animus incipit minus odisse remedia, & tractatricem manum pati. Scio quam te male habuerit nostra calamitas, & vel ex hoc ipso intelligere potes non immunem me fuisse tui luctus. Misceamus, si placet, dolendi causas ut & solatia quaeramus pariter, & quaesitis in commune utamur. Neque verò ignoro quam ni-

hilà me, tot præsertim animi corporisque præfidiis destituto, afferri possit quod non & melius & efficacius dictum sit ab his, qui aut sapientiam aut eloquentiã aut pietatem professi olim immoderato luctui bellum indixerunt. Sed in me experior, nunquam nimis sæpe dici, quod nunquam satis animo infigitur. Detergenda & in usum revocanda sunt tela quibus ipsa vetustas rubiginem obduxit. Adde quod monita communibus verbis concepta præterfluunt, ut solent quæ ad turbam dicuntur. Magis penetrant eadem illa si ad causam nostram contracta, alium cui imputentur non habent. Hoc nobis spatiũ ingredientibus illud primo loco etiam atque etiam videndum est, sitne animi mœror in iis rebus in quas aliquid juris est nostro labori, atque industriæ. Nam si necessario & naturaliter omnes tanto animo dolemus, quantum fert rei magnitudo & ingenii cujusque immutabilis conformatio, facile intelligimus omnem in contrarium operam frustra sumi. Neque verò dubito quin rudes interdum animi, tali aliqua capti persuasionem raptandos se morbo tanquam insa-

insanabili permittant. Sentiunt tristes cogitationes non accitas ultrò advenire ad animum, atque inde consequi illam cordis in se refugientis pressuram quam mœrorem dicimus, neque ultra rem putantes projiciunt arma desperatione victoriæ. At nos quibus ad internam experientiam (quæ ipsa rectè observata sufficere potuit) accesserunt honestarum artium auxilia, quorum usibus inservit omnis antiquæ sapientiæ & eruditionis labor, quatenus id verum falsumve sit ignorare non possumus, si modo nobis nos excitare & quæ recondita habemus, in usum promere libeat. Nimirum prima illa visa & quæ inde nascuntur subitæ motiones, quas oculorum noctibus sapientes comparant, extra jus nostrum sunt: at ea visa indijudicata penitus in animum admittere aut ad veri revocare trutinam, affectibus quoque aut laxare frenum aut adducere, maxima ex parte nostræ est potestatis. Vinci luctum posse ipsa natura nos docet: nam si non aliter, die certe consumitur. Naturam ars imitatur, si quem morbum medicus levatum videt sudore naturali, ipse etiam nactus

pari in malo cubantem tentabit ei recludere meatus & clausum madorem prolicere. Novum philosophantium genus chymici, digni ob multa insigniter reperta laude & gratia, ni utrumque corrumperent nimia pollicendo, docent metallorum ambulatoriam esse naturam, aliaque ex aliis fieri longo sæculorum decursu. Suam autem industriam in eo sitam, ut impellatur naturæ conatus, citoq; fiat quod omnino futurum est. Simile est rectæ rationis officium in mœrore superando: luctus hoc supra cætera vitia boni habet, non fert ætatem. Alios animi morbos, dies alit, hunc conficit. Intellegas imbecillum esse hostem qui se ipse sustentare non potest, & si nulla vis occurrat, tandem in se cadit. Quod in diem promittit natura, hoc ratio repræsentat. Legamus ergo, quod artis esse diximus, naturæ vestigia. Cum paulatim dolor animi recedit, nulla plerumque fit in re mutatio, sæpe etiam augetur, si quod fuit incommodum; ut cum ei qui amicum aut conjugem amisit, obrepit senectus multis auxiliis indigens. Unde ergo pax illa animi adeo pridem æstuantis? Nimirum

rum ipsa rei species minus sæpe animo
occurrit; allabitur, non illabitur; per-
stringit, non vulnerat; postremo ne
perstringit quidem. Videamus an non
sibi quisque præstare possit festinam
hujus boni maturitatem. Plerique om-
nes dolorem non patimur tantum sed
facimus, dum tristiores cogitationes
advocamus; in luctu præsertim ubi
cruciatus blanditur sub specie pieta-
tis; Ubi aut accitæ aut sponte etiam
advenerunt, fovemus sollicite & ma-
lo nostro patrociniamur: idemque fa-
cimus quod hi qui specula quærunt.
imagines vero majores referentia.
Quid non efficere posset pro se homi-
nis ingenium, quod tantas vires suas
contra se experitur? Hostem nobis es-
se mœstitiam negare non possumus.
ostendit hoc ipsa corporis exhausti-
macies, in vultu pallor, animi deje-
ctio, dolendi causæ plerumque ju-
stiores, quam id quod in dolorem nos
induxerat. Videamus ergo quid face-
re soleant quibus cum hoste res est. Si
validus ille & primo impetu violen-
tus, dum tuæ adhuc coguntur copiæ;
prima cautio est non concurrere: mox
ubi vires tuæ tibi placere cœperint,
prodi-

prodibis in campum & signa explicabis. Ita dum recens incommodi species, dum tener animus; optimum est alio potius cogitandi vim deflectere. Nulli id facilius, Vir excellentissime, quam tibi, cui nec quærenti ultro se ingerunt negotia tantæ molis ac laboris tanti, ut facile totum animum occupent. Rex cui in servis, maximus & inter Christianos primus, tempora difficilia, res multæ atque multiplices, quid aliud tibi dicunt quam, Hoc age, lugere tibi nō vacat? Verissimum est dictum illud vetus, animū quo intenderis, ibi valere. Intendendus autē haud dubie eo ubi pretium est laboris; quod nusquam minus quam in luctu, nusquam majus quam ubi res poscunt Regis & Patriæ. Rem omnibus notam dici forte non attinet: dicam tamen, sed Græci Poëtæ verbis, quæ talia sunt ut quamvis protrito sermoni gratiam addant.

*Lamenta nostris si mederentur malis,
Et possent fletu deliniri miseria,
Auro licerent contra & pluris lacryma:*

Nunc non attendit luctum res; nec respicit:

Sen

*Seu plores , seu non plores , insistit
viam.*

Scio hoc , ajebat Solon , & eo magis
dolco quod dolendo nihil proficere
me sentio. Sapientis viri dictum val-
de insipiens exemplo nobis esse potest
quantum dolor judicio officiat , qui
& Solonem nugari docuit. Nam in
rebus illis in quibus aliquid valet cura
atque industria (cujus generis esse
mœrorem vere ostendimus) non vi-
dendum est unde cœperit motus , sed
quo tendat. Rationis est prospicere ,
non respicere. Itaque interrogare se
sæpe debet qui quicquam facit , Cur
hoc facio , quid spero , quid cupio ? Hoc
si se interroget qui luctum fovet , aut
ei castigando operam non dat ; videbit
quam nihil habeat quod respondere
sibi possit. Video quid hic occurrat ,
d durum esse atque immane id agere at-
que moliri , quo minus de ea sæpe co-
gites quam tam impense ac tam meri-
to amaveris , nec ob virtutes minus ,
quam quod uxor erat. Meminerimus
ergo ad tempus hoc præcipi , & quod
in Labyrinthis fieri solet , plane in
contrarium viam hanc ducere quam
situs commonstrat. Sic brevis inedia
fa-

facit ut sumptus postea cibus bene concoquatur, & in succum transeat. Volo ego illam quam diutissime & quam sæpissime animo tuo obversari, sed ut delectet ejus memoria, non ut excruciet. Injuria illi fit cum in mariti pœnam advocatur. Tunc veniat cum venire poterit, qualis solebat blanda, comis, hilaris. Hæc quæ nunc animo occurrit ejus imago tristis & gravem sui relinquens memoriam, falsa est, ipsam non refert. Iam tempus illud prævideo cum illa morum suavitas, ille tui amor ac reverentia, illud indefessum in liberis recte educandis studium, illa sincera in Deum pietas, & quidquid in plurimis ejus sexus desiderari, in paucis vere laudari solet, animo tuo se offeret, non tuto tantum sed & cum gaudii sensu. Cum juvabit ejus meminisse, & singulos ejus actus liberis ob oculos ponere optimum vitæ exemplar. Nunc se pone paulisper, ejus cogitationem quam cum usura mox repetes. In hoc tibi proderit, ut dicere cœperam, vis illa immensa negotiorum, quæ alium pressura, tibi leviter infidet. Nunc tempus est si quando alias, immergi publicis curis
& ni-

& nihil in animo vacuum pati. Accedant amicorum colloquia, sed fortium & sapientium, non eorum qui imitatione tristitiæ se commendant. Accedant & libri majore quam antehac diligentia evolvendi, ut, quæ laborum tuorum respiratio fuerat, nunc pars sit laboris. Hi non tantum receptum tibi dabunt tutum ab hostis impetu, sed & obiter arma in hostem. Nam si rerum naturam capacissimo animo evolves, videbis quam nihil sit extra mortis regnum, ne ipsa quidem elementa. Omnium legum latissime hæc patet, quæ exitio damnat quicquid natum est. Communi ruinæ unum caput subductum velle, magnæ inscitiae est. Sive ad ea converteris quæ de moribus sunt prodita, in pulcherrimo virtutum grege Fortitudinem conspicias, firmo corpore, capite erecto, vultu alacri; contra in vitiorum turba Mœstitiam macie exesam, pallore fœdam, nubila fronte, dejectis oculis: sive Annales perlustras, invenies exempla eorum qui parentum, liberum, conjugum mortes animo tulerunt minus commoto quam noster est cum eadem illa perscripta legi-

legimus. Per has igitur artes elapsus
 primi temporis pericula ac confirma-
 tus interim animus, tandem prodeat
 & in pugnam se paret. Sed hic quo-
 que sequendos cenſeo Imperatores
 providos, qui quantum poſſunt, ho-
 ſtium copias diducunt, ut cum parti-
 bus ſingulis pugnando facilius vin-
 cant univerſas. Confuſa res eſt luſtus,
 multa ſimul atque indiſcreta animo
 objicit, quæ conferta perterrent, ſi di-
 vidas evaneſcunt. Omne id quo nunc
 ille in te pugnat, aut ipſam quam lu-
 ges, aut te qui luges, aut communes
 liberos quibuſcum & pro quibus lu-
 ges, reſpicit. Hæc ſingula ſi expen-
 das, invenies partim nihil in illis eſſe
 dolendum, partim ſi quid incommo-
 di eſt, majoribus bonis abunde penſa-
 ri. Ab ipſa incipiã. Omnibus in ore eſt
 illud quod paſſim apud Chriſtianos
 ſcriptores, ſed (quod magis mireris)
 etiam apud Antiphanem his verbis le-
 gimus:

Lugere amicos luſtu moderato decet:

*Nec enim perierunt, ſed eam quam
 neceſſitas*

Imponit cunctis, anteverterunt viã,

Et nos citati mox ſuo quiſque ordine

Coge-

*Cogemur omnes in idem diversorium,
Pariterque cum illis & vum agemus
alterum.*

Huic loco eo magis immorandum est, quia vel solus sine cæteris, si recte expendatur, consolationi sufficit. Nolo quicquam mihi credatur nisi testem do locupletissimū doctorem gentium, fundatorem Ecclesiarum, vocatum de cælo Apostolum, qui humanæ quoque sapientiæ litteris tinctus, omiſſis aliis omnibus quæ dici poterant & solebant, luctus immodestiam hoc uno fulmine proſternit: *Non patiemur, fratres, ignaros vos esse ejus rei quæ ad sopitos pertinet, ne perinde eos lugeatis ut solent illi qui nihil certæ spei conceperunt. Nam si verum est quod credimus mortuum fuisse Iesum, & resurrexisse, certe etiam Deus eos qui obdormierunt, qui- que per Iesum sibi commendantur, eo adducet ubi cum ipso Iesu sunt futuri. Solent epistolæ brevius dicere quod familiaris sermo liberalius explicat. Quod si, ut creditur, postquam hoc scripserat Paulus, disciplinæ suæ alumnos Macedonas iterum vidit, potuit saluberrimum hoc oraculum fusi-
us hunc in modum prosequi. *Amici,*
*quos**

quos in parem nobiscum sortem natura genuit, sed rursus in parem sortem divini sermonis ratio reformavit, scitis officii esse nostri penitus educere quicquid in vobis pristina sortis remanet. Ipse vultus, ipse habitus gestusque vester loquitur, angit vos animi & diu & graviter, si quid de proximis affectibus oculis vestris subtractum est. Nimirum vidistis id ipsum in maioribus vestris, videtis etiam num in iis quibus permixti vivitis. Magna vis est vitii quod parentum auctoritas commendat, magnum & contagium à morbis, qui non homines singulos sed & populos insederunt: verum meminisse vos oportet cui Disciplina dederitis nomen, cum animorum mundiciem corporis vestri lotio figuravit, stipulatus à vobis sum ut à saculo divortium faceretis. Cum Deo pax non minoris emitur. Habemus placita, habemus & ritus qui nos à mundo segregant & aliam faciunt humani generis portionem. Etiam vocabula rerum non eadem usurpamus. Quos inter iisse illi dicunt, nos in soporem datos dicimus. Ita loqui nos docuit, non vivendi tantum sed & loquendi magister. Quid sibi vult ista verbi novitas? Somnum mortis esse imaginem, etiam

Gra-

Græcorum Poëta & Philosophi prodide-
 runt: sed non respondet apud ipsos simili-
 tudo, quæ apud nos exactissima est. Vitam
 ex motu & actione intelligimus: his defi-
 citur corpus ubi somni vinculis constri-
 ctum & quasi sepultum jacet: ubi nocte
 depulsa dies effulsit, redit ille non amissus
 sed intermissus vigor, atque interim
 animus, quæ sine corpore potest, munera
 obeundo utriusque temporis, finem sui
 actus perpetuitate connectit. Ita cum
 mortalis ævi terminus advenit, jacet
 corpus torpidum atque otiosum, sive ejus
 quod proximè fuit formam adhuc reti-
 net, sive jam origini suæ partes reddidit.
 Sed expecta dum magnus dies illucescat,
 jam apparebit ad tempus requiesse quod
 perditum videbatur. Interea pars illa,
 quæ non aspicitur, pro toto homine posses-
 sionem vitæ retinet. Confer cum hac no-
 stra fide quod ceteri per tot de viâ curren-
 tes sentiunt, cum in plurimis maximis-
 que dissentiant, in hoc fermè uno concor-
 des quod vitam corpori reddituram despe-
 rant, ac proinde homini abjudicant im-
 mortalitatem. Nam homo est corpus ani-
 matum, non animus sine corpore, ut nec
 corpus sine animo. Animum ipsum elap-
 sum è corpore plerique illorum aut in ni-
 hilum

hilum redigi arbitrantur, aut certè non
retinere propria substantia statum. Ita
totus homo illis sine spe restitutionis de-
struitur, quod ex ipsis illis consolationi-
bus videre est quas lugentibus adhibent.
Mortuis enim dicunt non bene quidem
esse, sed nec malè. Quamquam autem hi
satis duriter, multò tamen durius de ani-
mo sentiunt, qui eum faciunt corpori su-
perstitem. Nam inferos, id est commu-
nem, ut ipsi volunt, animarum è corpore
egredientium sedem, depingunt locis va-
stis, horrida nocte, tali denique rerum
facie quam nemo non velit alia morte ef-
fugere: & quod pessimum est etiam, qui-
bus cetera supplicia remittunt, unum il-
lud indicunt supplicium nunquam desi-
turum, inane desiderium vitæ prioris.
Quod si qui inter ipsos (& hi sane pauci)
melius quidominantur, hesitant tamen
& fluctuant, optantibus quam affirman-
tibus similiores. Vos autem, manere ani-
mis redituram & corpori vitam inter
ipsa doctrina nostra elementa didicistis.
Quod vota nostra consummat, idem &
initiationis sanctæ formulam absolvit.
Interrogati an crederetis carnis resurre-
ctionem & vitam æternam, Deo Deique
populo teste respondistis singuli, vos cre-
dere.

dere. Ex hac formula vos convenio, sed non satis est leviter assentiri. opus est radices in animos agat ista persuasio, ita maturos & pulchros, & perstituros fructus proferet. Multum ad hanc rem valet attenta meditatio argumentorum quibus inducti huic sententiae subscripsistis. Non orationum calamistris vos captavimus, non alto consequentiarum suggestu rudioribus ingeniis nebulas ofudimus, sed rem perduximus ad id quod viris, foeminis, doctis, indoctis, adolescentibus, ac senibus commune est, inter queres omnes certissimum habetur, sensus iudicium. Rerum natura indagator inter Gracos maximi nominis, cur multa sint incomperta hanc causam adferbat.

Hæc quia nec possis oculorum cernere
visu

Prendere nec manibus, fidei certissima
qua se

Fert via & humana subit in penetra-
liam mentis.

Præterclusit nobis hoc effugium Deus
ut rei sperata specimen ac pignus oculis
manibusque nostris ingessit. Iesum Chri-
stum nostra fidei auspicem, cruci affixum
& in cruce mortuum vidit Hierosolymo-
rum

*rum civitas, vidit senatus, vidit cohors
Romana, & illa quamvis magna urbi
gravis advenarum multitudo, sepultum
fuisse & in sepulchro jacuisse per duas no-
ctes & interpositum diem, & sigilli docu-
mento & custodia testimonio constat.
Haecenus nobis cum hostibus convenit.
Hunc ipsum Iesum post id tempus vi-
ventem iterum viderunt famina, vide-
runt & familiares tum singuli aliquot
tum undecim universi, nec semel tan-
tum: fuere & qui manus ac latera con-
treclarent. Ne quid ad plenissimam fi-
dem deesset, quingentis simul testibus spe-
ctandum atque audiendum se prae-
buit: quorum pars magna vivit & testimo-
nium dicit. Ut ad me veniam, vidi ipse
eum divina maiestate fulgentem, nec
alio auctore mutavi partes, & sacramen-
tum ei dixi in quem omne odii virus ef-
fuderam. Estne adhuc qui dubitet? At
nullus & quus iudex tot testes rejecit, in-
tegra vita, quibus nullum mentiendi
pretium. Nobis hoc testimonium tantum
abest ut lucrosum sit, emendum est iactu-
ra omnium rerum propter quas homines
mentiri solent: ideo odia incurrimus et-
iam proximorum; bonis exuimur; pa-
tria ejicimur; de vita quotidie periclita-
mur*

mur. Nemo tanti emit alium fallere. Quod si recipitur testimonium nostrum, evidentissimo exemplo constat corpori mortuo posse à Deo restitui vitam. Sed & hoc idem eventurum omnibus Christi instituta sectantibus, eodem argumento evincitur, modo id constet quod constat multorum millium auditu, Christum id spondidisse. Nam resurrectioni nostrorum corporum Christus testimonium præbet, Christo vicissim sua resurrectio. Neque enim Dei æquitas ferebat ut is honos contingeret nisi vera nuntianti, præsertim cum is ipse jam ante eventum, hoc dedisset pignus suæ affirmationis. Credite ergo nobis, Christum revixisse, credite & Christo revicturos omnes ad immortalem beatitudinem & beatam immortalitatem qui in ipsius disciplina exspirant. Ipse nos Patri sistet, qui semel à patre impetravit ut nihil frustra roget: ipse nos honoris sui participes introducet in illa imperturbata pacis loca, ubi nec morbis ad corpus, nec vitiis ad animum aditus dabitur, ubi vita erit sine mortis metu, gaudia sine mæroris mixtura. Hujus cœnæ jam gustum habent qui hinc abierunt animi Christianorum, in dulcissima tranquillitate expe-

expectantes summam non sine corporibus implenda felicitatis. Hæc qui ex animo credit tantum abest ut doleat, non potest non gratulari iis quos ad communia vota pramisit. Vere enim rem æstimanti non mortui sunt, sed mori nunc demum desierunt. Longius me quam putavram produxit Pauli locus, dum singula ejus verba, verborumque vim, conor excutere. Neque enim ullum remedium luctui melius dari posse certus sum, quam quod ille magnus animorum medicator inter imensos salutaris sapientiæ thesauros ab ipso cœlo detulit. Et sic quoque, quam multa omisi quæ ex eodem illo fonte hauriri poterant? sufficient tamen, quæ inde deduximus dum a vide bibantur, & ita ut omnes viscerum sinus permeent. Crede, sed tanquam videas, optime Maureri, tuæ tot tibi ob causas dilectissimæ uxoris anima jam virtutum suarum dulcissimos fructus percipere cœpit, & promissa sinceræ pietati præmia delibat. Ultima tot sæculorū clausula totam ipsam ipsi redditura immensa illa bonorum congeries, citra quam longe consistat quicquid cogitari & optari potest, non eminus illi
ut

ut nobis, sed de proximo & quasi ante oculos posita, expectatur. Quod jam habet, ita magnum est ut nihil desit, & tamen plus est quod videt se habituram. Neque est quod dicas, potuit eodem serius pervenire. Plus accipit qui tempore plus accipit; magna est fœlicitas cito esse fœlicem. Quam multa mala partim certa partim incerta lucrifacit qui mature hinc educitur? quor hominum sunt exempla quibus magno constitit vita productior? Possem hic referre morborum cruciatus, & ictus fortunæ nunquam magis metuendæ quàm cùm blanditur, & quæ certe diu vivendo nemo evadit incommoda senectutis. unum mihi satis magnum cito moriendi pretium videtur, poni extra omne delinquendi periculum. Restat ut dicas, non ipsius sed mea causâ doleo: atque istuc jam veniebam. Nam id dici solet, sed quam non recte, facile intelliget quisquis doloris ejulatibus ad rationis verba non plane obsurduit. Aperte enim in amicitia leges peccare fatetur qui huc confugit. Nam qui ex indigentia amicitia originem repetebant, omnium ferme Philosophorum

D sibilis

sibilis sunt excepti: ne apud vulgum quidem, cujus mos est ex utilitate pleraque metiri, causam tenuerunt. Amicitiae affectus foras prominet, sui oblitus, in alterum fertur. Strepunt plausibus theatra, quoties Pylades aliquis Orestis pericula in se derivat; adeo consensus hominum existimat in re pari officium esse amici, amicum sibi præponere. Quanto magis absorberi debet incommodi nostri sensus ab ejus quem amare nos profitemur fœlicitate, quoties multo plus in hac boni est quam in illa mali? Laudatur Zopyrus quod sibi corpus sciderit, vultum truncavit, ut Rex suus magna, sed una tamen urbe potiretur: & tamen inter ista aliqua erat comparatio. In tua causa, si in una lance ponas uxorem in ipso collocatâ vestibulo æternitatis, fruentem Christi & sanctarum mentium consortio, extra omne id quod aut doletur aut metuitur; in altera te, iis scilicet commodis destitutum, quæ adjicere potuit in annos aliquot prorogatum fœlix matrimonium, nullum invenietur in tua lance momentum, nulla erit examinis trepidatio: ita deducet jugum vis illa ponderis, quasi in
tua

tua parte nihil fuerit. Quid si ab ista oppositione te absolvo, & ostendo etiam nudè spectata tua incommoda non tam à re esse quàm ab opinione? Nam quò infœlicior est qui uxorem habere desiit, eo, qui nunquam habuit? In opinione aliquid interest. nam rei possessæ memoria imaginem, imago desiderium excitat. Sed pedaneum hoc indicium est, licet appellare. Sedeat pro tribunali tua tot rerum experimētis, tot literarum subsidiis instructa mens, & de istius consilii sententia pronuntiet. Quod effluxit, non est: itaque nullam habere efficientiam potest, nihil nostrum est nisi dum habemus; inde non magis ad nos pertinet quàm quod est maximè alienum. Par igitur in re causa est, ejus qui semper caruit, & qui carere incepit: nisi quod ingrator videri potest qui ex beneficio sumit querelæ materiam. Vis ergo videre quam non miser sis? Respice tot hominum millia qui ad extremos annos vitam cælibem perduxerunt sponte ac libenter, quos inter multi fuere docti, pii, sapientes & qui ignorare non possent quæ commoda aut incommoda maritos sequerentur. Ju-

vant scilicet maritos uxores & suble-
vant, sed juvandæ vicissim & suble-
vandæ. Etiam si ex æquo onus divi-
deretur, tamē tantum esset in dimidio
dupli, quantum in simplo. Nam ea
contractus natura est, ut viros durius
obliget, ad quorum tutelam se recipit
sexus infirmior. In Græca Comœdia
quidam, si optio sibi à Deo daretur an
bicorpor esse vellet, negat se usurum
beneficio. causam addit; quia futu-
rum videret ut pro pluribus oculis, au-
ribus, brachiis & pedibus plus item
haberet sollicitudinis, quando pro il-
lis omnibus sustentandis, tuendis, re-
gendis, animus teneretur. Dulce est
in rebus secundis habere, cui per te be-
ne sit. sed quo magis aspirat fortuna, eo
diligentius contrahenda vela, & ca-
vendum anxie ne quis vitæ color et-
iam in summa innocentia ad calumniā
pareat, quam felicibus & eminenti-
bus effugere difficile est. Si quid ad-
versi evenerit, partem quidem dolo-
ris in se recipit uxor; sed quæ multo
gravius in maritum reflectitur: sicut
ardentius aerem feriunt solis radii ab
humo percussī. Primitivo dolore
gravior ille est quem gignit aspectus
pro-

propter te dolentis. Neque hæc eo dico, quod cælibis vitæ præconium suscepim: satis est si ostendo, cum utrumque vitæ genus commodis temperetur, æquo animo & quasi nihil magnopere intersit, ferendum utrumcunque obtigerit. Speciosior dolendi obtentus ex liberis petitur, quorum educatio melius procedit partitis inter utrumque parentem operis. Est hoc aliquid, sed cui abunde Deus prospexit. Est tibi indefessus vigor. Et si tibi toto te uti libeat, pro utroque sexu suffecturus. Recide à negotiis & studiis quantum illa cura desiderat, imo illam curam optimum & studium & negotium puta. Majora ipse exequere, minora præscribe: & quam potes sæpissime per dulcem liberorum gregem circumfer paternos jam & pro maternis oculos. Respice & magna domus subsidia, Regem optimum, qui diligentiam fidemque tuam perspecta habet atque ideo grata; claram dignitatem, rem honeste partam, florentes cognatos, affines, amicos. Vides, si quid ad laborem accesserit, quam magna tibi solatia in antecessum sint data. Tum vero ipse ille labor decre-

scet sub manum, cum ut quisque liberorum tuorum ætate proficiet, ita tibi in sui atque aliorum curam succedet. Quàm vero de hoc onere non justè queri possis, vel hinc intelliges: Si uxor tibi vacuum prole domum reliquisset, credo, ut fieri solet, diceres,

*Saltem si qua mihi de te suscepta
fuisset*

*Antefugam soboles, si quis mihi par-
vulus aula*

Luderet.

Quod si quis etiam tibi futurorum præscius dixisset ante nuptiarum diē, Frueris per annos non paucos fœlice & concorde matrimonio: scis autem necesse esse ut alter alteri sit superstes. Dabitur hoc teneriori sexui ne illate lugeat: Elige velis an nolis per ipsam & post ipsam pater vocari: dixisses, non dubito, Habeam, cum ipsam ultra non licebit, viva ejus simulacra & fortunæ communis successores.

*Instructa inopia miseraque est fœli-
citas,*

*Divitiæ heredem cum non inveniunt
suum.*

Quid ergo est quod te dolere cogit aut etiam permittit? Ipsa? at ei bene beateque

reque est? Cælebsne vita quæ tibi imposita est? at ea vita nunquam non ausa est cum matrimonio de fœlicitate contendere: Liberi? at carere iis nolles: si orbus esses, doleres. Nunc hoc tibi dolendum videtur, quod orbus non es? Morosum sit, quicquid evenit accusare. Quod si rigidiora hæc tibi videntur, remittam non nihil & aliquid adversi tibi accidisse largiar, sed ut eo ipso evincam esse cur gaudeas. Tam vim quam sapientiam Dei nullo limite teneri omnes agnoscimus. Id si ita est, nihil accidere potest aut omnituate ignaro aut omnipotente penitus invito. Facit ergo quævis aut fieri permittit; in utroque necesse est sua ei cōstet ratio. Curat ergo Deus omnia non tamen pariter, quia nec paria. Pro rerum gradibus sunt & providentiæ gradus. Res bestiarum laxius regit, humanas adductius. In ipsa humani generis universitate propiore cura dignatur Reges, & quicunque sunt alii gentium custodes tanquam terrestria sidera, unde aut belli tempestas, aut pacis serenum in populos defluit. Sed nihil magis cordi habet summa illa bonitas quam ho-

mines bona fide Christianos. Horum
usibus ipsa vult regna famulari. Nihil
in universum constituit in quo non
hos respiciat singulos. Ergo & quæ
contra ipsos videntur, pro ipsis sunt.
Decretum illud inexpugnabile est:
Omnia in bonum cedere Deum pure ve-
nerantibus. Neque miremur, si eos
Deus non delicate, sed sub Disciplina
habet. Paternum & hoc est, aut si quid
illis in turba agentibus contagii adhæ-
sit, medicamento acri & viscera com-
movente purgandum est: aut ante-
quam morbus ingruat in amœnæ sa-
lubritatis succo præmunienda est ani-
mi valetudo: aut certe commissio-
ne explorandus est Dei miles ut sen-
tiant ipse, videant alii, quousque pro-
fecerit. Nulli non virtuti materia ex
difficili quæritur, semper quidem
Deus à piis tales operas exegit; sed à
Christianis merito majores, qui vel ex
ipso crucis vexillo intelligere debent
qua lege sint auctorati. Dux ipse per
omnia adversa in cœlum eluctatus
hanc viam dedicavit. Timere debet ne
Imperatori displiceat qui ad nulla pe-
ricula citatur. Quis vero non magno
animo in illam arenam descendat, in
qua

qua & vincenti præmium certum est, & pugnare volenti certa victoria? Nam qui remunerator est, idem & adiutor, coronam ostendit, arma suppeditat: non est quod imbecillitatem caussemur. Æquissimus certaminis arbiter ita paria disponit, ut neminem committat, nisi quem aut valentem satis novit aut velit facere. Cœlestis auræ auxilium non magis ille, ut oportet oranti, negare sustinet, quam panem filio esurienti benignus & dives pater. Quam multi olim Philosophi, quam multi etiam minoris ordinis communioribus præfidiis excitati dolorem subjugum miserunt? & nos neque ab usu rationis, neque à litterarum adminiculis destituti, præterea vero certi de eximio illo atque peculiari subsidio, ulli calamitati quantumvis magnæ terga dabimus? Neminem vero id deceat, & te mirime omnium, Amplissime Maureri. Excelso in loco positus splendes, & tua luce ex ea quam tibi Rex potentissimus affudit. Quicquid agis in conspicuo est, & in exemplum abit. Fac dicere aliquando liceat: Ita fer uxoris mortem ut Maurerius tulit. Neque timendum est ne

D 5

minus

minus uxorem dilexisse videaris , si minus lugeas. Virtutes illius animo recale , liberis trade , & quod potes illustribus ingenii monumentis ad posteritatem propaga. Hæc veriora sunt charitatis pignora, quam facere quod illa fieri nolit. Apud omnes gentes sanctæ sunt defunctorum voluntates, neque tantum quæ nuncupantur aut tabulis præscriptæ extant , sed & si quas probabilibus argumentis conjectura assequitur. Non nescis quid illa voluerit , quid nunc etiam velit, si qua est in tanta tranquillitate rerum nostrarum cura ; nimirum ut quod restat ævi quàm dulcissimè transigas, neque unquam ipsius nisi tranquilla, aut etiam , si fieri potest , læta mente memineris. Idem puta Regem velle, cujus interest ut & animo & corpore quàm optimè valeas. Plura non addam , ne sapientiæ aut fortitudini tuæ videar diffidere. Hæc ipsa quæ dixi quanto tu melius tibi diceres ? & , ut puto , dixisti. Equidem nihil malo quam ut officio functus sim à me debito , tibi non necessario. Dulce est amicorum fidem ex auxiliis cognoscere , etiam cum jam eorum usum spe cele-

celerior victoria intercepit. Dabam
Lupisteni III Calend. Martias Anni
CLIO CXXI.

Responſe de Monsieur DV MAV-
RIER à la precedente lettre.

Monsieur. Je ne ſçaurois aſſez expri-
mer cōbien ie repute vous eſtre ob-
ligé pour le ſingulier teſmoignage que j'ay
receu de voſtre condoleance ſur la playe
dont il a plu à Dieu me frapper, d'autant
plus que pour cet eſſect vous avez meſmes
en quelque ſorte oublié la voſtre pour
vous ſouvenir de la mienne: Si ce n'eſt
que pour voſtre amitié, les joignant en-
ſemble vous n'en ſaciez qu'une adjou-
ſtant mon déplaiſir au voſtre, puis qu'en
verité ie ne puis ſeparer le voſtre du
Mien. I'apprens doncq en cette lugubre
occaſion que voſtre conſtance non igno-
ra mali miſeris ſuccurrere novit: Et
vous confeſſe auſſi que ma douleur eſt en-
cor ſi vive qu'ell a voit grand beſoin d'un
tel baume, le temps ne l'ayant que biē peu
ou du tout point diminuē. Quāt au delay
outre quel n'y peut avoir de preſcriptiō de
tels offices, nommément venant de ſi
bonne part, le voſtre en cet egard n'a pas
tant beſoin d'excuse comme j'ay d'ineſti-
mable

mable regret qu'elle soit fondée sur tel
empeschement que Dieu par sa puissance
& bonté fera s'il luy plaist cesser pour un
bien dont i espere que le publicq recevra
quelque jour autant d'avantage qu'en
mon particulier je trouve de soulagement
en l'usage de vos si Chrestiens remedes.
Vous confessant ingenüement qu'apres six
vingts jours escoulez depuis ce coup receu.
car desormais je les conte & ils me sont
des années, Mon ame s'est trouvée plus
susceptible de vos raisons si solides puisées
de la source de verité, procedantes d'une
si sçauante & industrieuse main que la
vostre, d'un cœur si bon, & d'une si fran-
che amitié. Pour la qualité de mon mal
je voy que vous en faites un soigneux
examen & veritable jugement, n'obmet-
tant aucune circonstance d'icelluy qu'el-
le n'ayt son lenitif, ce que me fera sou-
vent recourir à la lecture de ceste excel-
lente & rare pieté laquelle je rēdray beau-
coup plus longue a force de la relire que
vous ne l'avez escrite. Et ce pendant sup-
plieray celui que vous a mis au cœur de
me donner cette assistance par si effica-
cieux argument me faire la grace d'en
tirer les conclusions & recueillir des
puictez proportionnez à mon grand besoing
&

& à vostre sincere affection envers moy.
 Certainement i'avois tousiours appris &
 creu durant le cours de ma vie qu'il faut
 posseder icy bas comme ne possédant point,
 Et que les vies de ceux auxquels Dieu
 nous associe par les plus estroits liens ne
 sont pas mesurées en ce monde sur le pied
 de nos desirs & commoditez: mesmes
 qu'il prendroit mal aux familles si ceux
 qui en sont les principaux appuys leur
 estoient soustraits. En mesme instant,
 nos retraits de ce val de miseres ayans
 esté bornées à divers jours par la provi-
 dence de celuy qui nous y fait passer, mais
 ie suis convainct de m'accuser de m'estre
 trouvé cōme hors d'assiette & d'escrime
 quand il m'a fallu venir à la pratique
 de ces maximes que l'experience de tous
 les siecles a prouvées si veritables soit que
 l'age dont ie devançois de beaucoup cel-
 le qui m'a precedé me persuadast qu'elle
 me survivroit, bien que ceste raison fust
 de foible estoffe, soit que je ne me fusse pas
 assez vivement représenté, Que ce qui
 arrive tous les j'ours à tant d'autres pou-
 vait bien avenir à moy-mesme: où bien
 que suivant nostre erreur trop ordinaire
 i'eusse plus esloigné que je ne devois de ma
 pensée l'accident que seul pouvoit d'auā-
 tage,

tage troubler le contentement de ma vie. Bref j'ay uë avec honte & regret que ce coup m'ayant surpris, bien qu'il ne le deust pas, m'a si fort estourdi que je ne m'en puis encor remettre: Et qu'en plusieurs autres tresfascheuses rencontres & traverses, ayant tâché de paroistre aussy fort qu'un homme. En celle cy je me suis trouvé presqu' au dessous de l'infirmité d'une femme: C'est pourquoy je reviens encor à vous dire que tant plus en cette espreuve si rude ay je eu besoing du conseil & support de mes vrays amys, de vous particulièrement qui m'avez tendu la main au point que les raisons qu'elle me fournit pouvoient aussy tant mieux operer en moy, que le mal commençant à prendre son cours avec le temps a receu quelque peu de trefue, par consequēt mes sens moins troublez sont devenus plus capables de donner audience à ce qui est de mon bien. C'est dequoy par celle cy je vous rends tres-affectionnées graces avec assurance que tel secours produit tant meilleur effect sur mon affliction que vous la consolez par experience & par affection. Des la naissance de mō mal la personne qui vous est la plus chere ayant fait à celle que je pleure comme office de sœur,

main-

maintenant je vous suis doublement tenu de ce que vous adjoustez en mon endroit le vostre, si signalé que je le reçois comme d'un propre frere. Sur quoy pour la fin je vous puis veritablement professer que l'un & l'autre vivront aussy long temps en moy, que moy-mesme, & que je nourriray dans mon ame un perpetuel desir de n'en estre mescognoissant, mais de vous pouvoir justifier par tant ce qui sera en ma puissance le vis sentiment que j'ay de ceste preuve de vostre bienveillance. Sur cette verité je prieray nostre Seigneur tresardemment Mons. qu'il console vostre captivité & mon vefuage, nous donnant ce qu'il sçait convenir à sa glorie & à nostre commun Salut; C'est le vœu de

Monsieur

Vostre tres humble & tres-affectionné serviteur DV MAURIERE.

A la Haye ce 17. Mars 1621.

XXVI.

Hag. Com.

BENI. AVB. MAURERIO, S.

SI quod est certissimum, Vir Illustrissime, certius fieri posset, certe tua illa quæ me Antverpiæ deprehendit
Epi-

Epistola, certum me summæ tuæ, nullis provocatæ meritis, nullis unquam gratiis repensandæ benevolentia, fecisset. Nunc ad amoris fidem nihil, ad gaudium meum ex illis literis, multum accessit, cum ita me tibi cordi curaque esse video, non ut solent quos de more amicos salutamus, sed ut, quos proximæ necessitudinis vinculum adstringit. Noli igitur dubitare, quin tantum semper tibi sim debiturus, quasi, quod voluisti, beneficium ipso eventu mihi præstitisses. Nihil enim animo tuo decessit inde, quod gloriam operis Deus occupavit. Et nunc quæ præstas, quæque offers, tanta sunt, ut si quid esset quod cum libertatis bono posset contendere, ista certe possent, quæ ad vitam, salutem, dignitatem atque existimationem meam, apprime pertinent. Primum receptum in hac urbe legi, ut hic explorare an non intempestivus futurus esset meus in Galliam adventus, dum ibi est nostratum (nostrorum dicere non possum) Legatio. Eam ob causam virum summum, Præsidem Ianinum, per literas conveni. Sed quod ab ipso expectabam, abunde mihi tua Epistola præstitit.

stitit. Quare, quod bene Deus vertat, sequar te consulentem. Eo ibo, gratias acturus iis qui pro libertate mea tam impense laborarunt. Interim veniam rogo quod tot modis tibi obstrictus, memoriam incomparabilis Matronæ uxoris tuæ, nullo monumento celebravi. Chartas mihi transmissas, quæ argumentum exhiberent, in carcere reliqui, jamjam aliquid meditaturus, nisi me insperata felicitas, carceri simul & chartis abstulisset. Ergo quod captivus debebam, à libero expectabis. Vale Vir maxime, & quem mihi prope extincto servasti amorem, serva renascenti. xxx. Martii, cIo Io cxxi. Antverpiæ.

XXVII.

Hagam.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Vir Illustris.

EX te potissimum disco, quanta sit non in superficie natantis sed penitus in animum demersæ bonitatis constantia. Adeo tu semper me sublevare, fovere, ornare non desinis. Sentio hoc ex eorum benevolentia quos tua mihi potissimum benevolentia conciliavit, Puteani & Perrezii, qui sine
mora

mora ut adventus meinuntium accipere, ad me visendum accurrerunt, comitati nihil non debeo. Præses Ianinus literas ad me scripsit cum adhuc Antverpiæ me esse existimaret, plenissimas amoris, &, quod maximum iudico, innocentiae nostræ tantum red dentes testimonium, quanto majus exoptari nullum poterat. Talem & Boissizium reperi, quem domi suæ conveni, ubi, ad aulam abiturus, mea causa substiterat. Ex utriusque consilio Lutetiæ quiesco: facturum de cætero quod ipsis ex usu videbitur, quorum me sapientiæ, fidei, caritati, totum committo. Hæc omnia ideo tibi narro, ut intelligas quam multis magnisque nominibus tibi obstringar. Solvendo cum non sim à me ipso, Deum pro me tibi delegabo, qui se omnium beneficiorum vicem non sperantium ex promissorem statuit. Is diu te incolumem servet, efficiatque ne quicquam posthac nisi pro aliis doleas. Lutetiæ, xxii. Aprilis, cIc Ic cxxi.

XXVIII.

XXVIII.

Lutetiam.

V. A. JACOBO PUTEANO, S.

Heri, Doctissime atque optime Puteane, ut te viderem veneram, nec multum aberravi. Inveni enim te alterum, hoc est, fratrem tuum. Nunc id rogo ut Æschyli tragœdias cujuscunque editionis mihi mittas. Haud satis memini, sitne aliquid ejus versum in sermonem latinum. Si est, videre cupiam. de Prometheo multa memini videre translata in Parabaten Thuani: etiam eam Tragœdiam relegere juvet. Vale & nos amare ne desine. xxvii. Aprilis Anni cId Id cxxi.

XXIX.

Lutetiam.

PETRO PUTEANO, S.

EPigrammata sola materiæ felicis hilaritate se commendantia volenti tibi mitto, Puteane Clarissime, & quidem descripta mea, hoc est mala, manu, si forte velis Archetypas habere nugas. Heri cum mihi Tilenus adesset, supervenit Corderius cum tuo, non ortu tantum sed & moribus atque ingenii dotibus, fratre. Nunquam antehac majorem cœpi fructum libertatis,

tis, ita suaviter nobis colloquia processerunt. Itaque unum illum diem multorum quos in carcere egi, tædio ausim opponere. Illud addam: nihil me malle quam ut te parario convenire detur virum summum, Regium Procuratorem. Sed cum mollissima fandi tempora, & ita ne quid in publica commoda peccemus, neque obstemus quominus adsit fisci ac Regni utilitatibus. XXVIII. April. Cl. Io cxiv.

XXX.

Hagam.

BENI. AVB. MAURERIO, S.

AD cætera tua in me summa beneficia, Vir Illustris, accessit conciliata mihi per te viri optimi, affinis tui Marbaldi, humanitas, atque summa benevolentia. Ille quidem ex tuis mædatis obtulit omnia, etiam quibus opus non erat: sed mihi pro omnibus ac super omnia est amor ac cura mei quæ ille eximie ostendit. Lutetiæ adhuc subsisto ex consilio D. Boissizii, aut nuntium ex aula, aut certe quod propius videtur, reditum Præsidis Janini expectans: qui venturus huc putatur cis paucos dies, Rege longius procedente. Quæ ad regni res pertinent,

nent, ex aliis earum gnaris rectius in-
 telliges. Quid Veneto libello aspersum
 sit contra honorem tuum atque eo-
 rum qui tum Regis consiliis adfue-
 re, contra manifestissimam verita-
 tem, contra vim publici federis, quod
 perfida interpretatione luxatur, ex Ti-
 leno jam cognoveris, magisque ex Pu-
 teano, qui partem libri transcriptam
 misit. Unde nata sit hæc calumnia,
 conjectu est non difficile. Exempla
 ejus libri..... hic distribuit. Habet
 unum & Angliæ Legatus, ut mihi nar-
 ratur, qui locum illum notavit. Te
 quidem satis tuetur notissima bonis
 omnibus in Regem fides, & pro salute
 ac libertate Reipublicæ nostræ perpe-
 tuus labor. Sed veritatis ac non nihil
 Galliæ ipsius interest, ne Veneti dece-
 pti decipiant alios. Sed hac de re sa-
 pientius ipse cogitabis. Ego nihil ma-
 gis exopto, quam aliquo signo osten-
 dere quam in te non animi culpa, sed
 facultatis penuria, ingratus esse cogar,
 nisi quod, apud tam æquum judicem,
 satis gratus est qui beneficium agno-
 scit. Vale Vir Maxime. xxx. Aprilis,
 clō Io cxxi.

XXXI.

XXXI.

N. N.

Libertas, maximum hujus vitæ bonum & naturæ convenientissimum, hoc habet incommodi quod ejus utendæ modum vix servat incauta mortalitas. Puto id mihi evenisse cum epigrammata, quibus ipse mihi sum gratulatus, quasi illa me libero captiva non oporteat esse, emisi, unde primum ad amicos, deinde ad te etiam, Vir Illustris, pervenerint cujus censuram etiam seria operum reformident. Multum fuerat ista semel legisse; tu vero etiam servare cupis & quidem manu mea. Atqui etiam amœnissimis floribus brevis est gratia, & quæ primo aspectu se commendant, si multum, si sæpe intuearis, ex satietate pariunt sui fastidium. Faciendum tamen est quod jubes, quando me nihil tale merentem ita comitate tua obstrinxisti ut etiam contra pudorem meum obsequi tibi debeam. Habe ergo quod vis, Vir Eminentissime, sed habe quod rogo non ut versus, sed ut testimonium divinæ in me benignitatis quæ me ex arca; velut ex utero nasci,

sci, aut velut ex sepulchro exsurgere voluit, & ex mortis miserrimæ confinio fecit vitæ posterioris auspiciū. Lutetiæ, VIII. Maii, cIo Io cxxi.

V. A. PETRO PUTEANO, S.

XXXII.

Lutetiam.

QUod nuper ex te quæsierat amicus, vir Clarissime, cur hi qui libros scripserunt, quos Euangelia appellamus, eorum quæ à Domino nostro acta sunt nihil commemorent ante annum tricesimum: præter unicum illud quod duodecimo ejus anno contigisse Lucas narrat; de eo sic videtur. Quid cuique scriptori narrandum sit, quid non, ex fine petendum operis. Apostoli autem, & eorum Discipuli, non qualem cunq; Historiam Christi scribere in animo habuerunt, sed Argumentum, sicut ejus quod ore prædicabant, ita ejus quod consignabant litteris, erat, quod titulus præfert Euangelium, id est dogma novum resipiscientiam exactam deposcens, & promittens remissionem peccatorum & vitam æternam; quod præparationis modo à Baptista annuntiatus est, perfecte vero à Christo

sto revelatum, & per Apostolos per Orbem totū jussū prædicari, Matth. IV. 23. IX. 35. XXIV. 14. Marc. I. 14. Eph. VI. 15. Act. X. 36. Luc. XVI. 16. Hinc doctrina omnis à Christi doctrina discrepans vocatur *aliud Evangelium*, 2. Cor. XI. 4. Gal. I. 6. Ad hujus vero dogmatis à Christo revelati veritatem & promissionis certitudinem testandam, faciunt mors ejus, resurrectio, ascensus in cœlum & missio Spiritus sancti; per quæ omnia apertissime filius Dei declaratus est. Hinc Evangelium duabus constat partibus, Doctrina ipsa & Historia, quatenus doctrinā confirmat. Oportet, inquit Petrus, testem resurrectionis Christi constitui ex iis qui cum eo versati sunt à tempore quo baptizare cœpit Joannes, ad id usque tempus quo Christus in cœlum est assumptus, Actor. I. 22. & alibi hanc prædicationem vocat verbum quod per Judæam exiit, initio factō à Galilæa statim ab eo baptismo quod per Johannem est prædicatum, Actor. X. 37. Lucas libri sui prioris argumentum breviter describit narratione eorum quæ Jesus fecit & docuit, usque ad assumptionem:

nem: nimirū ex quo & docere & miracula facere cœpit. Principium autem miraculorū fuit illud quod fecit in Cana Galilææ, Ioh. 2. 11. postquam scilicet à Iohanne erat baptizatus, quod accidit ætatis anno tricesimo, Luc. 3. 23. quæ in re Deus à Christo morē gerī voluit legi, quæ Levitas non ante eam ætatem ad sacras functiones admittebat, Num. 4. 3. 47. 1. Paralip. 33. 2. Quare quæ de divina ejus nativitate à Iohanne Apost. de humana à Matthæo & Luca, & ab eodē Luca de illa in Templo quasi futuri Magisterii prolusione narrantur, præfationis vicem habenda sunt, ad indicandam certius magisque commendandam ejus personam, à qua Evangelium suam habet auctoritatem. Quare cum ante justam illam ætatem nihil actum sit à Christo quod eo pertineret, merito totum illud tempus à sacris Scriptoribus silentio involvitur. Egit enim vitam ad id tempus privatā, patri credito matrique obediens, Luc. 2. 51. unde non tantum τέκτον τοῦ οἴκου, Matth. 13. 55. sed & τέκτων appellatur, Marc. 6. 3. Iustinus Martyr facta ab eo ait aratra & juga, & alia pacis opera. Sed & in veteris Test. libris sæpe videas

E

de

de Prophetis nihil dici, nisi ex quo
verbum Domini ad eos factum est, id
est ex tempore ἀναδείξεως αὐτῶν πρὸς τὸ
Ἰσραὴλ, ut loquitur Lucas cap. i. 80.
Et hoc ipsum est quod illa locutione
surrexit Propheta solet indicari.

XXXIII.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Affectum tuum in me, Vir Illu-
stris, quem haud digne expri-
mam nisi paternum dixero, nuntiant
ex patria uxor & amici, testantur tuæ,
& ad me, & ad alios qui hic sunt, lite-
ræ. Eundem fideliter exprimit vir
Amplissimus Marbaldus affinis tuus,
qui omnia mihi large obtulit, quæ
usui esse possent. Quibus pro rebus
gratias referre meum non est, sed ejus
qui istius summæ tuæ bonitatis & au-
ctor est & erit remunerator. Ego post-
quam Lutetiam veni, tot undiq; gau-
diis circumfundor, quot in diuturno
carcere tristitia senseram: Tanta est
in me procerum benevolentia, tantus
literatorum ad me concursus. Itaque
jucundissima colloquia, egregiam lon-
gæ solitudini vicem rependunt. Præ-
cæteris Tilenus & Puteanus omni me
officio-

officiorum genere ornant. Inter tot
læta unum dolet, quod rursus ad arma
impelli Gallia vestra videtur. Sed Re-
gis bonitas & eorum qui à consiliis
ipsi sunt sapientia, spem facit aut bel-
lum mutatum iri æqua pactione, aut
victoriæ usum, non alium fore, quam
ut victis dematur injuriæ licentia:
quod Deus faxit, Imperii vestri toties
sospitator. Idem te, Vir Maxime,
tuamque domum propitius custodiat.
xiv. Maij, cId Id cxxi. Lutetia.

XXXIV.

Hagam.

Viro Illustri B. MAURERIO, S.

QVO die tuas, Vir Illustris, ad me
datas xxiii. Maii accepi, Præsi-
dem Janninum accesseram ut ei Ve-
netum librum, quo causa rerumpu-
blicarum infeliciter agitur, ostende-
rem. Legimus locum, triaque obser-
vavimus quæ non ad te privatim, sed
ad publicam regni causam pertinent.
Primum est, quod Couchini potentia
obtentui sumitur, ne Regis voluntas
crederetur ea quam Regiæ literæ præ-
ferrent: quæ excusatio si valet, perit
omnis federum publicorum sancti-
monia. Nunquam enim deerunt, quo-

rum invidiosa gratia in latebram perfidiae prætexi possit. Alterum est quod libertati Batavorum inimicum te dicit, quæ res ipsum Regem directe petit: nam quem quis liberum esse nolit, sequitur aliquem ei dominum destinet. Tertium est quod maligna interpretatione, ut recte à te quoque annotatum est, vim federis contrahit. Nam fedus mutua auxilia pollicetur, si quod induciarum tempore bellum nascatur, non autem si ipsæ induciæ causam bello dederint, quod etiamsi evenisset probatu erat difficillimum, unde promptum Gallis omnibus cognoscere, cum quam captiosis federum interpretibus res ipsis sit futura in posterum. Et hæc, ut dixi, publicam causam attingunt. Sed & aliis in partibus mendacia ipsius male tecta transparent. De literis quas post Couchini mortem Rex ad Ordines scripsit recens mihi memoria est, eo scriptas fuisse tenore, non ut pro cunctatione, sed pro animo prompto, gratias agerent, non minus quam si res ipsa plenum habuisset exitum, cujus jam necessitatem regni felicitas sustulerat. Sed & illud recte notabat Ianinus, nihilo minus

nus esse credibile quam à Villaregio scriptas literas, quibus caveret ne quæ earum argumentum ad te permaneret; notum quippe omnibus, te semper in primo amicitia gradu apud Villaregium fuisse. Et quis tandem ille cui hoc arcanum credidisset Villaregius? nam cum nominari in primis at-
tinebat ut narrationi fides aliqua conciliaretur. Accedunt jam illa quæ in tuis literis accurate admodum notantur, quæ omnia ostendunt, profecta hæc omnia ab aliquo qui mentiendi consuetudine tantum contra pudorem profecerit, ut laborẽ credibilia saltem fingendi à se non exigat. Ductus interim sermonis neminem, si quid recte iudico, eorum quos novimus scriptorem arguit. Est enim satis æqualiter toto libri corpore diffusus, ut nulla pars eximie emineat. Mihi ita videtur rem penitus inquirendam per regium apud Venetos Legatum, quid hominis sit Iosephus Bonfadius, quale munus illud erudiendæ juventutis, cui se dicit admotum: liber ipse quando Superiorum permissu excusus dicitur, quorum iudicio examinatus probatusque fuerit. Ego in eo libro, sicut

Latinitatem non improbo, ita multis in locis requiro rerum cognitionem, (plurima enim contra Historiæ veteris novæque fidem narrantur) accuratum vero iudicium & prudentiam multo magis: Quibus patriæ nostræ causam tutatur, ea omnia ex meo libro hausit quem de Reipublicæ Bataviæ Antiquitate scripsi. Velim, nisi incommodum est, transmittas partem Federis quam ille narrando depravat, & ex literis Villaregii ad te, id quod ad rem mittendorum auxiliorum pertinet: simulque Regis literas, quibus gratias agit Ordinibus: ut si mendacia hæc tanti non sunt ut speciatim refutari mereantur (de quo tamen cogitandum erit amplius, ubi ea didicerimus, quæ Legatum Regis apud Venetos cupiam explorare) certe parata sit materia verū & narrandi & astruendi, si quis unquam ista tempora subtrahere voluerit ignorantia posteritatis. Me quoque nunc atrox mendacium fatigat, quo fingor liber veniam postulasse, qua ignominiam, carcerem, paupertatem redimere pridem potui, constanterque abnuī: quaque id mihi velut pro lege impositum dicitur,

citur, quod ego me ultro facturum dixi, ut significarem quantopere ab omni odio in patriam præsertim animus meus abhorreret. Compellit me famæ cura quam cæteris rebus ante habui, in certamen à meis moribus satis alienum descendere: Mittam brevem exiguam veri narrationem, quæ majoris operis spem fovebit. Justacendi ultro mihi eripiunt, quorum ut tacerem maxime intererat. Rex me extra suam curam non esse, liberalitate aliqua testatus est. Ut certi aliquid constitutatur ante Regis adventum sperare vix licet. Interim molestum mihi est uxoris optimæ conspectu carere: sed hæ quoque malorum reliquiæ devorandæ sunt. Custos sigilli favere nobis dicitur. Pro tuis ad Ianinum literis quid dicam? Toties me obligas, ut ad gratias agendas nova me verba deficiant. Vale vir optime, & bene rem gere. Lutetiæ, III. Iunii, CLO IO CXXI.

Veniam peto quod hunc fasciculum ad affinem curandum tuis literis inclusi. Feci id ut certius procederet negotium.

XXXV.

Lutetiam.

NICOLAO PEIRESCIO, S.

EX litteris, Vir Reverende, quas ab Amplissimo Viro D. Viquio accepisti, intelligo quantū & Regi, & ipsi, & aliis qui ejusdem sunt ordinis, debeam. Non omittam quo possum modo significare, gratissimam mihi hanc benevolentiae certissimam testationem. Interim rogo per te D. Viquius intelligat, scire me quantum ipsi debeam. Rupellani conventus partum male auspicatum, ubi paululum inspexero, remittam, eo quoque nomine super tot alia, gratiam tibi habens. Quod reddam nihil est, nisi brevem chartam quam impudens calumnia extorsit: cujus rei narrationem pleniorum colloquio reservo. Vale Vir Amplissime. ix. Junii, cIo Io cxxi.

XXXVI.

Hagam.

BENIAM. AVB. MAVRERIO, S.

Vir Illustris.

SCis quam ab ingenio meo abhorreat rixa: quo magis doleo, ab eo cujus inimicitiam nullo facto merui, tam insignem mihi factam injuriam, ut
eam

eam dissimulare non liceat. Atque uti-
nam profectum id potius ab eo esset
qui inimicus crederetur. Nunc & viri
dignitas, & nulla inimicitiae suspicio,
credibile faciunt atrox mendaciū. Sed
bene est quod vir optimus Janinius,
qui me paterno plane amore comple-
ctitur, paratus est, testimonium ad-
versum calumniam præbere; quod
propediem agnosces ex ipsius ad te li-
teris. Neque vero dubito, quin idem
facturus sit, si opus erit, Boslitzius, qui
plenissimas amoris ad me literas ultro
misit: simul significans quantopere
Regi, & iis qui apud Regem gratia va-
lent, cordi essem, quæque omnium de
me esset existimatio. Hæc magna sunt
novi doloris solatia. Interim brevi scri-
pto occurri famę mēdaci, quam in vul-
gus spargi è re sua judicarunt homi-
nes pridem non aliis artibus fisci. Sed ta-
lis malitię graves sæpe solet pænas dies
sumere. Ego, Deo juvante, ita me tem-
pera bo, ut, ultione abstinens, me tamē
non deserā. Quajure satis scio, prom-
tissimum te adiutorem sum habitu-
rus. Tilenus, vir apertior an doctior
incertum, cum podagra colluctatur.
Sed videtur desævire jam vis morbi.

E s

Ego

Ego pro mea valetudine gratias Deo satis magnas agere nequeo. Utinam aliqua detur unquam occasio demonstrandi quantum tibi debeam. XI. Iunii, cIo Io cxxi.

Chartæ, quas mitto, publicatæ à me sunt, conscio & suadente Janino. Is qui se notari putabat, intercedere voluit ne vulgari permitterentur, sed frustra. Epistola Janini simul cum mea ad te perveniet.

XXXVII.

*Viro Illust. GVLIELMO VAIRIO,
FRANCIÆ PROCANCEL.*

Nescio, Vir maxime, melius de me an pejus sit merita fama, quæ domi falsis me criminibus traduxit, peregre autem nobilitavit non meis laudibus. Literarum enim cultum optavi quidem semper, sed quominus eum possem assequi obstitit amicorum auctoritas, qui non satis percocta studia in forum primum, deinde in Rempublicam, propulerunt. Tum vero in ea incidi tempora, quæ ne otioso quidem indulgerent eam securitatem, sine qua studia vix procedunt. At illud verum esse testatur mihi animus, quod judi-
cas

cas & libertatem à me defensam, secundum eas quas acceperam leges, & adduci me non potuisse, quanquam & promissis & minis tentatum, ut recte & ex vetere formula de gratia ac libero arbitrio sentientium oppressioni, accederem. Servabit mihi, ut spero, hunc animum Deus, ut neque spe neque metu ullo abductus, factis dictisve seorsum eam ab eo quod animus sentit: qui si qua in parte fallitur, propitius idem, ut confido, Deus aut errantem instruet, aut ignoranti ignoscer. Scit ille quanto dolori mihi pridem fuerit, quoties prima illa Christianismi primi, nominis tanti implentis, tempora cum nostra hac miserrima ætate conferrem, qua populi in summis fidei capitibus consentientes ex rituum atque opinionum dissidiis in factiones aguntur & bella vel profanis gentibus pudenda. Neque vero dubium est, quin multi, horum maiorum pertæsi, charitatem adversum Christianos omnes animo retineant, externam quoque unitatis faciem ardentere optent, parati tanti boni causa; ex Apostolico præscripto, aptare se alienis infirmitatibus & ad ultimos usque

usque divinæ legis terminos patientiam & æquitatem suam extendere. Sed ut videtur, horum conatibus obstant alii, quos prava quam longissime ab aliis recedendi libido ad extrema quæq; abripit. Utinam vero Deus Ecclesiæ rectoribus, ipsisque Regibus ac Potestatibus Spiritum illum suum, Spiritum charitatis ac mansuetudinis potenter suppeditet, ut omnibus difficultatibus superatis, Ecclesiæ, quam proxime fieri potest, primævam illam pulchritudinem, maxime vero solidam pacem, illæsa veritate restituant. Multa hominum millia, quorum gregi accenseri volo, sanctum hoc propositum piis votis prosequantur, & frequentes concurrent ad sublatum victoriæ vexillum. Interim si quis mei usus esse potest (qui cum me circumspicio quæ vix ullus esse possit satis video, & tamen ut esse possit exopto, ne Regis beneficio per segne otium abutar) vestrum erit imperare, meum aut obsequi aut ostendere ad obsequendum non voluntatem mihi sed vires defuisse. Deus Regno Regem, te Regi diu incolumem server, Vir Maxime, & summam tuam in me bonitatem,
pro

pro qua gratias satis dignas ne agere
quidem possum, larga mercede re-
muneret. Lutetiæ, xxiv. Junii, cIo-
Io cxxi.

XXXVIII.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Dulce mihi fuit, Vir Illustrissime,
ex binis tuis literis, quas xx Ju-
nii ad me dedisti, cognoscere, quam
tibi non excidissem. Scire a veo quid de
Veneto scripto simus intellecturi.
Quisquis ille scriptor est, actus est non
uno loco, ut nervis alienis mobile li-
gnum. Ego non tam meæ, quam pub-
licæ causæ, adversus tam graves &
diuturnas calumnias materiam paro:
quam ad rem, te quoque adiutorem
spero. Non potueras melius confule-
re liberis tuis, quam quod eorum spem
Vossio commendas, raræ tum probi-
tatis, tum eruditionis viro. Memini à
Casaubono summis laudibus prædi-
cari Oratorias ejus Institutiones. Tum
quæ de Pelagiana Historia conscri-
psit, maximi hic ab omnibus fiunt.
Non omitтам curam hanc obnixe ipsi
commendare, ubi ad me venerit tuo-
rum liberum comes, quem nondum
vidi.

vidi. Agam etiam cum eo de instituendi ratione. Partem illam literarum, in qua Ianini mentio, ipsi praelegi: maximi ille te tuamque amicitiam facit. Ego vero illi supra quam dici potest debeo, adeo pro honore ac commodis meis sollicitum se ostendit. Sed Regis, cum parte Consilii maiore, absentia, aut etiam respectus aliquis eorum quæ tum hic, tum apud vos geruntur, obstitit quo minus, certæ sedis fiducia, transferre huc uxorem ac familiam liceret, quibus ægre careo. Sed tam longæ miseriæ fructum perdidit, si ista leviora me concient. Viri maximi, Iacobi Augusti Thuani filium, ad patrias laudes magno gradu grassantem, versibus quibusdam ad virtutis ac sapientiæ studium incendi: quos versus brevi, ut spero, videbis. Interim, quod gratum tibi esse novi, valeo, uniceque opto ut adversus tot beneficia tua, gratum, tuaque amicitia ac commendatione dignum, me possim ostendere. Vale Vir Eminentiſſime, viii. Julii, cIo Io cxxi. Lutetiæ.

XXXIX.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

DE publicis regni rebus, Vir Illustrissime, nihil habeo quod scribam: satis certus, alios esse qui id officii præstare rectius possint. Adfui hodie Præsidi Janino, qui fidem tuam ac diligentiam in prosequendis negotiis quæ tractari hic ceperant, valde laudabat. Ex eodem didici.... ut se hic in gratiam restituat, uti opera.... ab eo literis scriptas non ad parentem tantum.... sed & ad alios qui regia consilia participant, ipsumque adeo Janinum. Continent mandata.... se purgantis, & utilem Regi Regnoque operam pollicentis. Noster senex istos Sirenum cantus surdis auribus prætervehitur; quod alios quoque facturos putat. Dabo operam ut propediem ipsum quoque Castellinovanum videam; nam ultro mihi amicitiam obtulit. Aliud nunc quidem nihil habebam, nisi hoc quoque, ne unquam nos amare desinas. Ego infelicitatis meæ magnam partem existimo, quod quanti id faciam nequeam ostendere.

Vale

Vale Vir Amplissime. xv. Iulii, c Io.
Io cxxi. Lutetiæ. Bossizius in dies
hic expectatur.

XL.

Hagam.

BENI. AVB. MAURERIO.

Liberorum tuorum indolem, Vir
Illustrissime, cum voluptate ad-
spexi: & quanquam ad eos recte insti-
tuendos abunde tibi prudentiæ est, ta-
men si quid ad eam rem facere possunt
consilia mea, nullibi ea libentius im-
pendam, quam ubi optimam frugem
spondet & soli ingenium & tua eorum-
que quos adhibes cultura. Ea quæ
mihi ad spei tuæ maturitatem facere
videbantur, explicare cœpi juveni qui
eos comitatur. Liberalius, si opus est,
agam apud Vossium; quanquam ille
nostri consilii non eget, usu longo ad
hæc negotia exercitus. Quod si aliter
nequeo, precibus certe ipsorum cona-
tus prosequar, Deum venerans ut
quam ex te patre de illis concepimus
expectationem adæquent, aut si fieri
potest exsuperent. Memoriam sanctis-
simæ matronæ uxoris tuæ, jamdudum
ut scis, debitor sum, sed & quæ me ha-
ctenus distinuerint impedimenta, non
igno-

ignoras. Specimen quoddam inscriptionis nunc mitto, loquendi scribendique forma ad morem veterum non nihil accedens. Possunt quoque versu aut plures aut pauciores voces poni, ac proinde versus quoque fieri plures paucioresve uti videbitur. Nam & priscae inscriptiones nullo sensus respectu, ubi visum est, versum absolvunt. Quod si hoc Schediasma aut non omnia contineat quæ memoriæ sacrandæ judicas, aut prolixius est quam ferat saxi spatium, aut in ipsis vocibus mutandum aliquid censes, poteris uti ad mutandum aut iudicio tuo, aut opera mea. Rediit ad nos Bossizius, tui si quisquam amantissimus. Quamquam vehementer te frui desidero, tamen, qui meus est in patriam amor, libenter ex eo intelligo exsilium tibi prorogari. Vale Vir Maxime. c I o I o-
c x x i. x x. Iulii. Lutetiæ.

MARIA

MARIA MADALENA. CORPORIS. ANIMIQ.
 LAUDIB. EMINENTISSIMA. V. A. XXXV.
 IN. CONIVGIO. XX. RARA. IN. IDEVM. PIETATE
 OBSEQVIO. IN. MARTVM. KAR. ITATE IN LIBEROS.
 QVOS. VTRIVSQ. SEXVS. SENOS PEPERIT
 DECEM SIBI. RELIQVIT. SVPERSTITES
 VT. SEMPER. VITÆ. EMENDATISSIMÆ
 ITA. CONSTANTIS. TRANSITVS EXEMPLVM
 PRÆBVT. XII. NOV. CIO IO CXX.

BENIAMINVS. AVBERIVS. MAVIRERIVS
 ADSESSOR. SANCTIORIS. CONSISTORII. R. F.
 EIVSDEMQ. AD. ORDINES. FED. BEL. LEGATVS
 M. F. C. CONIVGIO OPTIMÆ. DVLCISSIMÆ
 AC. PERPETVVM. DESIDERANDÆ. ET
 FILIORVM. PRIMO. BENIAMINO. QVL DEPOSITVS
 EST. IV. LVNII CIO IO CXIV.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

QUas xx. Iulii ad me dederas literas, Vir Illustrissime, legi cum ea voluptate, quam me par erat accipere ex testimonio constantis tui in me affectus. Liberum tuorum spem optimo Vossio curæ fore non dubito: neque omisi, quanquam sponte cursuro, calcar addere. Omnino judico optime te liberis tuis consuluisse cum eos decrevisti viri & probissimi & eruditissimi curæ committere. De illis, qui cum nocere non possunt, id ipsum hic pro beneficio imputant, Pr. Ianinum & D. Bossizium monui. Utrique stat sententia perseverandum in pristinis consiliis, neque committendum ut malis auctoritas crescat, bonis spes detrahatur. Curabunt iidem ut qui apud Regem sunt, moneantur ejus rei. Quid factum sit in causa viri integerrimi mihi quondam ærumnæ consortis, & de bonis publicatis, scire a veo; tum ob rem ipsam, tum ut inde conjectura fiat quid ab his qui nunc rem publicam obtinent, sperari debeat. Sunt hic viri sapientes, qui existimant Hispanum res Ger-

Germanicas satis adhuc turbidas, Batavicus præhabiturum: ideoque à belli dilatione alienum non fore; cujus rei non leve judicium putant quod mari lacepsitus tam patienter injuriam ferat, nec in ultionem prorumpat. De Bonfadiano scripto tecum sentio, nec magnificiendam, nec plane insuper habendam esse calumniam, præsertim quæ jam in multorum notitiam pervenerit. Vale Vir Maxime. Det tibi Deus rem privatam publicamque benegerere. Lutetiæ. iv. Augusti, c 10. I 0 C X X I.

XLI.

Hagam.

Eidem M A V R E R I O.*Vir Illustrissime.*

IAm nunc à Ianino venio, rediturus
 Imox ad condictum ipsi prandium. Is
 literas has ad te curandas mihi com-
 misit: in quibus responsum est ad eum
 quem sibi parariū conciliaverat homo
 nostro malo natus. Id responsum seni-
 li prudentia temperatum, sed ita ut ni-
 hil contineat quo se ille jactare possit,
 prælegit mihi. De homine ita ut sem-
 per sentit: nec quicquam boni à nostris
 sperat, quamdiu ille istum gratiæ lo-
 cum

cum obtinet. Bossizius qui nunc in urbe est, optime valet; apertissime mihi significavit se ejusdem esse sententiæ, & daturum operam ut qui apud Regem sunt, id intelligant. Constante te diligit, tuamque industriam ac fidem his temporibus Regi imprimis necessariam judicat. Sigilla morte custodis Veri vacua, populi vota ipsi destinant. Sed qui aulam norunt, non audent tantam Galliæ felicitatem sperare. Legatus ex Britannia, aperte præfert, venire se pacis conciliatorem, ut quam Rex suus ex usu esse Galliæ judicet. Tentavit eorum qui in urbe sunt animos, an spes esset impetrandi, ut obsides pacis urbes, Reformatis reddantur: sed ea spes ei præciditur. Cæterum in negotio religionis nihil innovatum iri large promittitur. Nunc ad aulam Legatus quantum potest properat, ut imminens Monti Albano obsidium, si possit, antevertat. Video rem esse inter felices hinc, atque inde pertinaces: ac proinde spem pacis valde incertam: quæ, etiamsi confecta esset, meæ certe securitati nihil esset additura. Longius enim abest bellum, quam ut ejus pericula quicquam ad

nos

nos pertineant. Nec quicquam causæ video, cur inde pendere debeat solitudinis meæ remedium. Sed vereor ne amici mei inimicis lactandos se permittant, nihil postremo ipsis nisi ludibrium debituri. Neque ego cuiquam quamvis variæ spei usuram invideo, dum ne ego interim vitæ solatiis destitutus pœnas pendam alienæ credulitatis. Chartas quarum in literis xxix. ad me datis meministi, a vide expecto. Minus solvit & qui tempore minus solvit. Ego mihi diutius deesse non possum: neque est ut dilationem ostendendo innocentie tam crudeliter laceffitæ, æquis iudiciis probare diutius possim. Hac præcipue in re te adiutorem mihi quantis possum precibus exposco. Carmen ad Thuanum jam videris, in quo nihil probandum præter constantiam reverentiæ quæ cum bonis omnibus, virum in omni virtutum genere incomparabilem, patrem ipsius, sum profecutus, cujus ut testimonium aliquod publice exstaret, mea referre censui. Ad meos non scribo, quando eos jam in Zelandiam profectos arbitror. Vale Vir summe, & bene rem gere. XIII. Aug. c I o I o cxxi. Lutetiæ. XLIII.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

LIberos tuos, Vir Illustrissime, incolumes ad te venisse, gaudeo: speroq; siquid adhuc sequioris valetudinis ipsis adhæsit, id omne itineris motione discussum. De studiis ipsorum optima quæque sperare nos jubet & ortus fœlicitas & cura tua, & eorum fides quibus tam grande depositum commisisti. Ad virum optimum & amicitia tua dignissimum Gerardum Vossium & scripsi antehac, & nunc scribo. Neque vero tam sum ineptus, ut nesciam tantam esse vim commendationis tuæ, ut nihil ei ponderis à meis precibus possit accedere. Sed tamen intelligere ipsum volui, qua opera novum amicum paravit, eadem veterem ei obligatum iri. Placet & is juvenis cui secundas operas assignasti: ita ut nihil restet nisi eum invocare propitiū, sine quo nec satio nec rigatio ad messem pervenit. Rogo in inscriptione si quid addendum, demendum, mutandum censes, aut tuo jure utaris, aut opera mea. Silva mea ut nihil haber eximiū, ita venia certe indigna non est:
nam

nam ut meliorem scriberem non indulgit animus, partim in memoria, partim in sensu malorum suorum æstuans: ut tacerem, non permisit reverentia qua viri incomparabilis Jacobi Augusti Thuani memoriam prosequor. Accedebat, quod cum D. Bosfizio pridem pro Epicedio essem debitor, tanto post Thuani mortem tempore illud scribere serum mihi videbatur, & tamen aliquid reperiendum erat, quo id nomen expedirem: quod fecisse mihi videor, ita comparata ad filium allocutione, ut parentis virtutes ipsi ob oculos ponerem. Belli aut induciarum, apud vos expectatio, suspensa hic sapientum judicia habet. Hic vero deprehensa à Regiis partibus navis quæ omni belli apparatu onusta è Batavis veniens Aquas mortuas destinabatur, suspicionem injicit multis, ne missis publicitus auxiliis obtentui sumantur privatorum nomina. Montispeffulani ad Regem miserunt: putantur se permissuri Regis arbitrio. Ipse Rex ad exitum hujus mensis, ad Montem Albanum futurus putatur. Novus è Britannia Legatus carruca molitur lentum iter. Validus est rumor

rumor Gonthomerum, & qui in aula Anglica Hispanicæ sūt factionis, aperte profiteri, non debere à Rege Britanniarum deferri religionis consortes in Gallia, ne si quando vetera jura repere ipsi sit animus, desint qui partes Anglicas sequantur. Nihil tamen tale sperari à ipsa mihi eorum consternatio indicium facit. Solent enim, ut spes aut metus se ostendit, ita animos ac vultus quasi diarios sumere. Sigilli curā adhuc comes stabuli exercet. Hæc erant quæ hic ferebantur. Ego post-hac inde non literas sed uxorem exspecto: quæ ne ad me adventum differat & mea & ipsius refert. Nam beneficia beneficiis regenda sunt ne perpluant. Ut te hic videam tantum est id bonum ut sperare vix ausim: tamen quia jubes, dabo operam ut sperem. Pax si per se optanda non esset, hæc illam causam tam optandam faceret quam quod maxime optatur. XIX. Aug. cIo Io cxxi. Lutetiæ.

Has cum scripsissem, literarum fasciculum ab amicis tuo beneficio recte accepi, pro quo gratias ago.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Vir Illustris.

ROgatu liberum D. Oldenbarnefeldii egi cum iis qui in urbe regni negotiis invigilant, ut cognoscerem num qua spes esset commendandæ causæ ipsorum, Hogerbetii, Milii, tua opera, ex regio mandatu. Video in utramq; partem rationes afferri: Non desperandum, valitura plusquam antehac Regis consilia, ob ingruens bellum & Angliæ frigus: Quod si non ex voto res succedat, tamen operæ pretium in eo fore, si populo innotescat perstare Regem in vetere proposito, ut scilicet infractæ partes non aliunde quam ex Gallia sperent restitutionem pristinæ dignitatis. At contra adfertur, non toties objiciendam periculo Regis auctoritatem, rectiusque privata negotia differri, usque dum necessitas nostros salubrium consiliorum patientes fecerit, ut tum privata simul cum publicis transigantur. Quam ad rem video esse qui existiment, si tempora spem successus fecerint, Legatum hinc mittendum eximiæ dignitatis,

tis, qui tecum eam curam participet. Certe si quid agendum est, videtur & dejectorum Magistratum & eorum qui religionis causa vim patiuntur, habenda ratio. Hæc tibi significandum ego officii mei esse duxi, tum id ut facerem auctores habui viros maximos, qui existimant tibi promptissimum judicare, quid hoc potissimum tempore opus factu sit, ut quod tibi potissimum videtur, id aut mihi aut ipsis transcribas. Ad Montem Albanum vis paratur, nulla fere spe paciscendi. Dolendum est, magis magisque animos intumescere, ut media suadentium vocibus aures non pateant. Carmelitanus ille, conciliatura Lotharingica & promissa ad Pragmam victoria nobilis, mirum quam ingenti, dum hic ad Urbem agit, concursu delassatus, nunc ad castra procedit, forte ibi quoque experimentum artis suæ factururus. Hæc jam fabula ita omnes detinet, ut ferme aliud nihil vulgo audias. Vale Vir maxime. xxvii. Augusti, cIo Io cxxi. Lutetiæ.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Recentes admodum, Vir Illustrissime, ad me pervenerunt, quas ad me xxiv. Augusti dederas: nimirum tertio Septembris die; unde propius intelligo rem magis magisque ad arma perducere: quæ cui potissimum parti sit incubitura, brevi apparebit. Omnes qui hic sunt, Hispanica super rebus nostris consilia, pendere existimant ab eo quod de Palatinatu constituetur. Nam si ibi res transiguntur, dubium non est quin in nos belli procella ingruat: Sin ibi bellum manet, apud nos induciæ putantur futuræ. Rerum periti putant Montem-Albanum intra hunc qui vertitur mensem posse ad obsequium cogi: eoque facilius, quia intus non eadem omnium sententia est. De Rupellensibus furiosa quotidie nunciantur; ut horror subeat, cum cogito quo tandem eruptura sit juxta sui atque alieni negligens contumacia. De eo quod ad Tilenum scripseras, tui semper similis, hoc est nullam omittens amicos demerendi occasionem, Janinum con-

veni,

veni, qui statim Rotomagum scripsit. Conjugem avide exspecto. quanquam enim amici officio non desunt, tamen fortior ero, domestico instructus, adversus mala omnia, solatio. Quod Silva nostra te delectat, affectui imputo: aut quo me, aut quo viri optimi memoriā prosequeris. Mea refert, sciant omnes, quanti ego illum virum fecerim. Aliqua virtutis pars est, virtutis eximios fideliter admirari. Vale Vir Maxime. 3. Septemb. c l o l o c x x i. Lutetiæ.

XLVI.

Hagam.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Qua hora tuas, Vir Illustris, literas accepi, datas 13. Septembris, eadem V. C. affinem tuum conveni: ex quo didici ea quæ ad rem maxime pertinere tu judicas. Ego plane consilium tuum sequar, & ni fallor, facile obtinebo ne quid præcipitetur. Spero interim mansuram illis constantiam, quos Reipublicæ nostræ calamitas perculit. Me quod attinet, constitui potius longius fugere, si opus sit, quam me Cyclopum & Læstrygonum fidei committere. Hic nihil est rerum novarum,

F 3

varum,

varum, nisi quod Regii judicant ingens esse damnum in morte Mainii. Videtur autumno tam pluvio, anno declinante, incertus satis esse obsidii exitus, tamen deditio speratur. Regem in urbe hac hibernaturum plerique existimant. Cætera ex affine propius intelliges. Valetudinem familiæ tuæ secundiore utinam proximis literis intelligam. Mea pars major ac melior satis belle se habet, quanquam mari diu jactata, deinde & terrestri itineri defatigata. Domum jam quærimus. Nostræ illæ reculæ, ad quas sollicitudinem tuam demisisti, adhuc expectantur. Puto præter ventum nihil aliud fuisse in mora. Hæc brevius scribebam, imminente hora qua traditæ literæ solent. Vale Vir Illustris. xxiv. Sept. cIo Io cxxi.

XLVII.

Hagam.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Literas tuas, Vir Illustris, cum responso ad Bonfadianam calumniam jam nunc accipio: ita ut cum Tilenocade re agendi nondum se tempus dederit. Mihi invictis armis jugulatum videtur mendacium: neque restare

stare quicquam quod æquicognitoris
 iudicium moretur. De editione ta-
 men deliberationē inhibendam cen-
 seo, donec videamus quid Veneti, hac
 de re admoniti, sint constituturi. Nam
 id forte aut respondendi necessitatem
 auferet, aut addendi aliquid dabit oc-
 casionem. Videbis interim an non hu-
 jus scripti exemplum saltem aliquod,
 ei qui apud Venetos est Legato mit-
 tendum censeas. Liber ille Baronis
 Germani cui respondere se ait Bonfa-
 dius, iterum Lutetiæ excusus est, &
 quidem cum Magistratum permissu.
 Uxor mea jam advenit. Domum quæ-
 rimus. Quæ ad Præsidem Ianinum
 missa erant nondum accepi, quia venti
 diu reflaverunt, sed ea in Gallia jam
 esse constat. Quæ ad Cancellarium
 scripsisti, jam videram apud Ianinum,
 simul cum ea oratione cujus exem-
 plum tuo beneficio accepi. Is magnum
 tibi reddidit fidei atque industriæ te-
 stimonium, addens maximum rebus
 regiis damnum fore si his temporibus
 successorem acciperes. Cancellarium
 paulo ante conveneram, eique indica-
 veram, quod & aliis, ex his quæ mihi
 nuntiarentur, videri mihi nondum pa-

ratos majoris partis eorum qui rempublicam infiderent animos ad accipiēda equa ac moderata consilia: quod confirmabam eorum quæ nuper Rotterodami, alibique, acciderunt argumento. Aiebat Cancellarius, dictum sibi plerorumque eorum qui Magistratu moti essent animos, novis rectoribus conciliatos: ego vero nihil tale mihi intellectum asseverabam. Plane & ipse & alii judicant, non committendum ut irrito conatu magis adhuc hebescat acies regię auctoritatis. Etiam conditiones quæ feruntur vobis de negotiis Indicanis, minime hic placent, ut nec illa in Britanniam Legatio. Principis Henrici negotium, cujus literæ tuæ meminerant, impense commendavi. Spero cordi fore. Uten bogardus & Episcopus Rotomagum hinc discesserunt, acceptis à Janino commendatricibus literis ad Senatus Normannici Principem. A Cancellario quoque & Bossizio humane sunt excepti, auditique Reformati qui hic sunt, Magistratum cura; qua feliciter satis repressus est tumultus, & paucorum supplicio satisfieri sibi non patiuntur, & mirum ultionis genus com-
menti

menti nolunt alios habere cœtus.

* * * * *

* * * * *

Pontificis ad Regem literas Gallicas forte videris : sed ita ut ipse scripserat Latinas mitto , quas multi judicant impetratas ab illis qui paci adversantur : quo consilio & tumultum illum excitatum , diffidentiae scilicet augendae , ac proinde bello protrahendo , sunt qui arbitrentur. Ex testamento Procancellarii , partem eam quæ ipsius de Religione iudicium aperit , mitto ; talem sane qualis ab ipso minime expectabatur. Vale Vir Illustris , & diu rem publicam privatamque feliciter gere. 8. Octobris, c l o l o c x x i.

F 5

XLVIII.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

SCripsit ad me, Vir Illustrissime, amicus quidam meus, qui inter præcipuos est Curatores Indicanæ societatis, de controversiis quæ Societati cum Regis subditis intercedunt, neque transactæ hætenus sunt. Queritur quod difficiliorem te in hoc negotio præbeas, neque iudicio rem velis permittere. Ego qui rem totam ex vestris proceribus intellexissem, respondi, constare, nihil à te factum, nisi ex speciali Regis mandato. Non quærendum an damna reparanda sint, illata subditis Regis amici, federati, benemeriti, sed quantum eo nomine sit præstandum: quod quidem majore cum gratia fieri posse partium conventionem, quam iudiciis quæ pars altera perhorresceret. Addidi & Ricardii exemplum; neque dubitare me quin ad æqua omnia te habituri sint adiutorem. Hæc qualiacunque significant tibi duxi, arripiens quodvis epistolæ argumentum: præsertim cum novarum rerum ferme sit nihil; & si sit, aliunde certiora docearis. Pacis spem
evane-

evanescere valde dolemus omnes, quæ
& Galliæ privatim & communiter
Europæ rebus, omnium sapientum
iudicio, valde est necessaria. Vale Vir
Eminentissime. 23. Octob. 1610 cxxi.
Lutetiæ.

XLIX.

Hagam.

BENI. AVB. MAURERIO, S.

L Iteras tuas quas ad me dedisti 28.
Octobris, recte quidem sed serius
accepi, quod affinis tuus, ut & cæ-
teri fere omnes Protestantium, domo
aberat. Pacis rumores sæpe resusci-
tantur: sed ipsa nos huc usque fugit.
Meæ adhuc res hic in incerto sunt,
quod futurum non putaveram. Scio
à te allata omnia quæ ad meæ calami-
tatis solatium pertinebant. Videbi-
mus quid Regis adventus portaturus
sit, quem expectari multi asserunt.
De Bonfadiano negotio agam cum
Tileno, &, quod re expensâ consul-
tum videbitur, perscribam. Res pa-
triæ nostræ neutiquam optimo sunt
statu, & miror de remediis nihil cogi-
tari: at vercor ne ipsa medicinæ tem-
pora effluant. Magna sunt mala oportet,
quorum ipse conspectus homines
exani-

exanimat, quod non Mathenesio tantum (viro patriæ amantissimo) sed & Senatoribus tribus aut quatuor, amicis quondā meis accidit. Deus bonos qui supersunt, conservet. Meæ sarcinulæ recte advenerunt. Cœli mutatio morborum aliquid familiæ meæ intulit: sed pars familiæ optima uxor, ex voto valet: quod ipsum meam valetudinem, alioqui imbecilliores, sustinet. Liberum tuorum indoli precor fausta omnia: neque vero dubito quin colente Vossio uberrimam sint frugem edituri. Liber quem nuper tuo nomini inscripsit, ostendit quam late diffusa eruditione Vir ille polleat. De cætero, faustissima tibi omnia precor & adversus mala domestica animum invictum. Vale Vir Illustissime.
 xx. Octobris, c l o I o c x x i.

L.

Hagam.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Quas ad me dederas, Vir Illustrissime, serius, id est hoc ipso demum momento accipio. Novum illud quod accepisti vulnus, ita me contingit, ut meretur tuus in me affectus. Scio tibi adversus id genus casus plurima
 rima

rima esse præsidia: deinde & illud considero, malo graviore (nam uxor unica est, liberi plures) ita obduruisse tibi animum, ut facilius repellat quodcunque restat ictuum: præterea vero longo filiae morbo præparatum te adhuc jacturæ patientiam. Quare ad vota me potius convertam, Deumque precabor ut cæterorum liberum dulcis indoles, felici fruge unius tibi memoriam minuat. De re Indicana si quid posthæc ad me perlatum fuerit, faciam te conscium, nihilque nisi ex tuo consilio agam. Rex hic futurus putatur ad Dominicum Natalem. Spes pacis magis magisque fugit, cum tamen res regni longam belli moram vix ferant. Nescio an de privato meo negotio addere aliquid debeam. Cur enim molestus tibi sim, quem scio sponte sua nihil eorum quæ mihi prodesse possunt, omittere? sed tamen audebo, vel ut videas quam te utar familiariter. Decretum de me aliquid in regio consilio intellexeras: sed ego nullum ejus rei instrumentum accepi: & qui hic sunt nihil certi pollicentur: in adventum Regis rem differunt. Quidam metum injiciunt ne de ea ipsa summa quæ destinata

stinata erat, decedat aliquid, cum onus
traductæ huc non sine consilio fami-
liæ, & sumtuosius in hac hominum
luce vivendi genus, potius augmenti
aliquid postulent. Interim satis intel-
ligo, cum belli impensæ etiam indige-
nis necessaria concedi vix permittant,
mihi extero, operæ sterilis homini, le-
niter ferendum quicquid communis
parsimonia exigit. Sed ut res meæ per-
pétuo in incerto sint & à temporaria
largitate aut frugalitate pendeant, do-
mus meæ ratio non patitur. Quare nisi
certi constituitur aliquid, restat ut in
Germania alicui addicam operam, ubi
facile eminent etiam qui hic in turba
latent : aut certe remotior aliquis in
Gallia quærendus est angulus ubi me
abscondam. Scio ego te conscio, quan-
topere laboraverim semper ut honos
haberetur amicitiae vestrae, utque sub-
diti Regis omnia æqua apud nos ob-
tinerent, neque exiguam concepti in
me odii partem hinc manasse. Ac de
his edoctos à te procures non dubito.
Forte non abs re sit, si D. Cancellario
(qui ad omnia negotia, ut scis, est len-
tior) & ubi is advenerit, D. de Puisieux,
res in memoriam revocetur. Reformati

mati nostri, metuentes ne Alesianæ definitiones, aliud quā speratum fuit pariant, renovare in nos incipiunt calumniam Hispaniensem: cui integram conscientiam oppono, famæ interim minime contemtor; quam obrem defensionem eorū quæ ab antiquis Hollandiæ Ordinibus, in re sacra ac civili, acta sunt, molior. Scio te favere labori. Vale Vir Maxime. Lutetiæ, 3. Decemb. cIo Io c xxi.

LI.

Hagam.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Vir Illustris.

NEmini quam tibi aut sæpius, aut libentius debeo. Primum autem rogo ignoscas, quod in re mea familiari, usus te sim tam familiariter: deinde gratias ago, quod tu id quod poscebam timide, liberalius præstiteris quam poscebatur. Hodie Rex in Urbem adveniet, cum tota amicorum cohorte. Scio multa magnaq; esse quæ in consultationem nunc ventura sint: tamen & de nostro negotiolo actum aliquid iri spem facit optimus Ianinus, cui Viquium spero adiutorem fore. Nam & literas quantum amaret, in
Casau-

Casaubono ostendit ; & mihi antequam ab urbe abiret , non obscura dedit benevolentiae suae signa. De pace nihil sperare adhuc ausim : adeo ab ea abhorrire videntur utriusque partis consilia ; cum tamen non vestrae tantum res , sed & externae ejus maxime indigeant. Nostram quoque Rempublicam non modico in periculo versari video : neque ejus malis remedium certius , quam si restituatur civium concordia ; cui rei nullam operam video dari. Alioqui intendere onera , in imperio quod multis nolentibus teneatur , discrimine magno haud vacat. Uxor se tibi tuisque omnibus commendat. Deum precamur uterque , ut te diu sospitem praestet. 3. Cal. Februarias, c l o I o c x x i i.

LII.

Hagam.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

FAcis quod soles, Vir Illustris , cum tanta tangeris rerum mearum sollicitudine , quas quo loco esse dicam , nescio. Procancellarius & Ianinus omnia officiose spondent , & quin praestent non dubito. Quin rem pridem decretam ad exitum perducere vetet , equi-

equidē conjecturis nullis assequi pos-
 sum. Magnam mihi spem optimi suc-
 cessus facit id quod de tuo huc itinere
 scribis, quod utinam tibi detur im-
 plere. V. C. affinem tuum aut jamjam,
 aut ut primum potero, conveniam, ut
 ab eo intelligam, numquā sit occasio
 id faciendi quod cum facere maxime
 debeo, tum vero libentissime sum fa-
 cturus, ut tuis desideriis quicquid pos-
 sum operæ impendam. Gaudet conjux
 mea se tibi non excidisse, & inter pa-
 terna oscula suo quoque nomine ali-
 qua liberis tuis dividi optat. Eos om-
 nes recte valere dulcissimum est nobis
 intelligere. Rursum molestus sum ti-
 bi: nam cum Apologeticum meum
 Batavo sermone conscriptum, ad ami-
 cos mitterem, certiore mittendi ra-
 tionem invenire non potui, quam si
 fasciculum tuo inscriberem nomini
 quod ex tuo munere sanctimoniam
 habere debet. Dum illud amici per-
 legunt, ego interim hunc librum Lati-
 no sermone donabo. Quantum ea res
 auctura sit potentium in me odia, fa-
 tis intelligo; sed mihi semper rebus
 omnibus potior fuit famæ cura, quam
 crudelis sim si negligam. Vale Vir
 Emi-

Eminentissime, cui injuriam faciam si
ut me amesterogem. xxv. Februarii.
cIo Io cxxii.

LIII.

Hagam.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Quanto usui mihi sit tua benevo-
lencia si nescissem haecenus, res
ipsa me doceret, insigni experimento.
Nam omnes ad quos scripseras, solli-
cite pro me laborarunt, & praeter eos
Princeps & Sigillorum custos. Pitta-
cium expeditum est, de eo congiario
quod in castris ad Augeriacum, decre-
tumerat, sed inaniter remanente effe-
cta. Nunc hoc beneficium sterile non
futurum, spondent omnes. Praesenti
tibi pro his aliisque innumerabilibus
in me officiis gratias agere valde aveo;
sed quantum ex his quibus adyta pa-
tent intelligo, hoc rerum statu, loco
te decedere, neque publico expedit,
neque tibi. Non publico, quia in hoc
rerum incerto multa accidere possunt
quae celeri opera indigeant. Non tibi,
quia jam exemplis patuit, facilius re-
tineri qui adveniunt, quam revocari
qui absunt. Et ut te tui oneris tædeat,
tamen flagrantibus circa bellum con-
siliis,

siliis, videris non satis auspicato interventurus. Hæc sunt quæ aliis video in mentem venire, quæ quanti sint ponderanda nemo te rectius novit. Ego invitus ea scribo quæ ad nos diutius distinendos pertinent. Pacis spes non exigua est, apud harum rerum prudentes, quam cum alias ob res opto, tum vero etiam ut te sine tuo publicoque incommodo videam. Vale Vir Illustrissime. 3. Martii, cIo Io cxxii. Lutetiæ.

LIV.

Hagam.

BENI. AVB. MAURERIO, S.

Ignoscas precor, Vir Illustrissime, quod toties epistolis & chartis ad amicos mittendis negotium tibi exhibeo; parsurus otio tuo si alia æque certa curandi ratio appareret. Sed ita videtur meum esse fatū, ut eos qui mihi bene volunt, semper meis rebus onerare debeam, sine ulla copia rependendæ vicis. Quod me male haberet, nisi tua summa bonitas perspecta, hanc mihi libertatem indulgeret. Librum quem misi innocentiaæ meæ vindicem, ita ab amicis legi velim ut neque mihi, sicubi doloris sensu modum excessi, id igno-

ignoscant, neque ipsi rursus suis malis aut præsentibus fracti aut futuris ter-
riti, bonæ causæ vires imminuant. Vbi
de editione constitutum erit, inve-
niemus aliquem qui vertat Gallice vel
hic vel in patria. Nam Latino sermo-
ne donandi librum laborem ego in me
suscepi, atque in eo sum totus. Si quid
ibi rumorum maligniorum adversus
me seritur, quod ignoraverim hacten-
us, eos cognoscere aveo, ut eadem
opera illis occurram. Milleterii li-
brum valde sum miratus: tali advo-
cato vel optimam causam perdere fa-
cillimum sit. Nova sunt & valde invi-
diosa, nec nisi ad irritandos Reges va-
lencia, quæ scribit: tum fundamentum
armorum ponitur in hominis menda-
cissimæ narratione. Sed bene est quod
adversarium sibi elegit non elinguem,
cui tamen sufflaminando omnes ope-
ram dabimus, ne quod ab uno pecca-
tum est, in ejus culpam multi inno-
centes trahantur. Hi qui à consilio
Regis sunt valde optassent, ut Rex à
Reformatis hujus urbis salutaretur,
quod tamen nescio quomodo factum
non est. Omnia quidem ad bellum pa-
rantur satis strenue: sed non eo minus
viri

virī sapientes pacem audent sperare, & ita, quasi pro foribus stet: quorū omīnationi eventus, utinam brevi respondeat, ut Regi à civilibus turbis vacuo liceat ad amicorum res advertere. Nuntius de Gallis iterum male habitis in India apud Jacatram, renovavit pristinum vulnus; eoque magis, quod cum Anglis pacandis tantum insumatur operæ, hujus regni nulla habetur ratio. Si, qui reipublicæ nostræ incubant, eam vellent perditam, quid agere aliud possent. Mitto à Tilenō literas: & alias quas rogo grave ne sit curare affini tradendas. Deus te, Vir Illustrissime, cum liberis diu sospitet. Idem mecum uxor mea precatur & gratiam habet quod sui memineris. De Bonfadio quid porro futurum sit cognoscere percupio. Lutetiae 25. Martii, cIo Io cxxii.

LV.

Hagam.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.

Nuper, Vir Illustrissime, scribere ad te distuli, quia de rebus meis, quas pro tua summa benevolentia ad te pertinere existimas, nihil admodum certi habebam. Quantum intel-
ligere

ligere potui, pittacium nostrum in matriculam solvendorū relatum non est, oblivione Dandilii, an de industria, haud facile dixerim. Attamen quæstor Moranus & ejus subquæstor, mandatum sibi à Scombergio ajunt, ut mihi pecuniam per trimestres portiones numerent: ita ut penes me sit primam pensionem recipere, simul atque petiero. Hoc quia voluptati tibi futurum scio, omittere non potui, quin tibi nuntiarem. Tilenus noster Milleterio respondet partim acriter satis, partim & facete, ut valet in utroque dicendi genere. De Pace calent adhuc sermones: putatur æqua postulare Rohanius, sed mora esse in conventu Ruppellenfi qui constare dicitur ex hominibus satis cerebrosis. Sunt qui eum conventum ex Milleterii ingenio existimant,

Et multos illic Hæctoras esse putant.

Ego vota mea cum tuis conjungo; primum ut pax Galliæ redeat, totius orbis Christiani bono: deinde, ut ante abitum tuum res patriæ nostræ videre possis loco si non optimo, saltem quam nunc sunt, meliore. Quod quominus fiat, me judice nihil obstat præter

præter paucorum contumaciam. Utinam aura aliqua affulgeat, posse aditum fieri consiliis mitioribus, apud eos quorum res in manu est. Et ego & uxor pro te liberisque tuis Deum veneramur. 8. Aprilis, Lutetiæ, cIo-
Io cxxii.

LVI.

Lutetiam.

*Viro Ampliff. NIC. PEIRESCIO,
Senatori apud Aquas Sextias.*

Sermo nobis, Vir Reverende, his diebus inciderat de Latinæ linguæ origine. Dixi quod res erat, nihil ferme in ea esse barbarū, Phrygium puta aut Ethruscum, sed Græcapæne omnia à Pelasgis, qui primi Italiam Magnæ Græciæ nomine cum adjacentibus insulis tenuere. Græcorum antiquissima divisio est, in Iones & Dores: unde dialectorum varietas in plures se ramos fudit; sed qui omnes ad illas stirpes deferendi sunt. Sicut Attica Dialectus pars est Ionicæ, sed à communitate Ionicæ certis proprietatibus distincta, ita Æolica ad Doricam pertinet. Et in Sicilia quidem sermo magna ex parte pure Doricus, ut Bucolicanos docent: at in aliis insulis quas
Æolias

Æolias vocabāt, Æolicus, & huc accedebat sermo veteris Latii quod his indiciis deprehendas. Primum quia pro fæminina desinentia in *n* *Dores* cæteri ponunt *α'* productum, Æoles verò *α* breve ut & Latini *νύμφα*, *φάμα*, *nympha*, *fama*. Deinde literarum quæ in veteri Græcorū Alphabeto (ut & Syriaco, unde Græci suum, Cadmo auctore habent) sexta est & nunc quoque notam suam in numeris retinet, *βαῦ* vocant Syriaco vocabulo Grammatici nonnulli, cæteri Digamma Æolicum. Eam solebant Æoles præponere vocabulis à vocali incipientibus. Ita apud veteres Æoles *Φελέναν* pro *ἐλέαν* legit Priscianus. Ita urbs quæ aliis *ἐλέα*, ipsis erat *Φελέα* *Velia*, unde Zeno *Eliates* sive *Velienſis*. Secuti hoc sunt Latini tum in lenibus tum in aspiratis vocibus. Exempla ponam *ἔσπερ* *Vesperus*, *Vesper*. *ἐντέρα* *Venter*. *οἶν* *Vinum*, *ἰς* *Vis*. *οἶα* *Via*. *ἐμέω* *Vomo*, mutato *ε* in *ο* ut *elus olus*. *ἦρ* *Ver*. *ἑστία* *Vesta*. *ἑσθῆς* *Vestis*. *ἰδέω* *Video*. *ἰόν* *Viola*. *ἑλώπηξ* *Vulpes*. mutato *α* in *υ* ut *ἑκάβα* *Hecuba*. Simile est quod ante *ρ* quoque (nam initio aspirari solet) suam illam literam addebant. Itaque pro *ρήγω*, quod nunc

ρηγύνω

ῥηθύω dicimus, Dores ῥόζω, illi Φράζω
 dixere, unde vetus Latinum *frago*
fregi, quod nunc *frango* n interposito.
 sicut ex θίζω, quod nunc Græci dicunt
 θιγγάνω, factum est *tago*, quod nunc
tango. Sed veterum vocum Latinarum
 vestigia remanent in vocibus *fragor*,
confrages, *tagax*, *contagium*. S quoque
 vocalibus præponere Æolicum, ut
 ἔρπω *serpo*, ἔρέω *sero*, unde *sermo*. ἔδω
sedes. ἄλς *sales* nunc *sal*. ἄλλω ἄπομω
salo nunc *salio*. ἁγνός *sanctus* olim
sancus. ἡμί *semis*. ἐρύω *seruo*. εἶς *suus*.
 ὁμαλῶς *simul*. ἵστω *sisto*. ὀλῶ *solidus*.
 ὑπὶ *somnus* olim *supinus*. ὑπὲρ *sub*.
 ὑπὲρ *super*. ὕς *sus*. Sed & voces in La-
 tio servatæ quas vix noverunt Græci
 præter Æoles aut Siculos, ut ἔγκια *un-*
cia, νέγκι *nuncius*, νέπης *nepos*, λέπο-
εις *leporis* non *lepus*. Etiam numeri
 hoc loquuntur *Vnus* ab ἕνα, unde il-
 lud ἔγκια, *quattuor* ex voce πέντε, ut
 ἵππῶ *equus*, ἑπομαι *sequor*, λείπω *leiquo*, inde *linquo*.
 Sic pro πέντε (ita enim pro πέντε ve-
 teres dicebant) illi κένκε unde *quin-*
que, σέξ *sex*, σέπτε *septem*. ἕνεκα *per*
 ἀφαίρεσιν *novem*. Εἴκοσι *ita* dicebant
 pro εἴκοσι *viginti*. Sed & prænomena

νῶι nos, νῶιτεŕ & noster, ut σφῶι vos,
 σφῶιτεŕ & vester: τῷτι, τῶς tuus, κίς
 pro πίς quis, ὧλλ & ollus, nunc ille. ὅτε
 iste. ὅποτε ipse, postea ipse, ubique ipo-
 sito pro o, sicut ex ὅκε hic factum. O-
 stendunt idem declinationes, ut μου-
 σαίων *Musarum*, nam Latini veteres o
 scribebant ubi nunc a scribitur. In fi-
 ne pro ν m pronuntiabant, ut λόγον lo-
 gom. ν vero interponitur hiatus vitandi
 causa, ut λόγων, Æolice λόγων repetita
 vocali, Latine *logorum*. Sic & in ver-
 bis σαίνε starem. Dixisti ex δείξεθα, di-
 cimus ex δείχμες. Hæc de multis pau-
 ca sufficient ad fidem faciendam ejus
 quod de linguæ Latinæ origine inter
 nos dici cæperat. Vbi ad manum li-
 bri erunt & tibi vacabit, latius hæc &
 auctoritate veterum & exemplorum
 congerie prosequemur. Vale Vir Am-
 plissime. 18. Aprilis, c I o I o c x x i i.
 Lutetiæ.

De domo conducenda pendent ad-
 huc consilia nostra. Librum tibi mitto;
 quem pro tua in Regem pietate non
 sine stomacho leges. Ubi usus fueris,
 remittas rogo. Neque enim meus est,
 sed mihi commodatus.

BENI. AVB. MAVRERIO, S.;

L Iteras tuas quoties recipio, Vir Illustriſſime, tum maximum exſilii mei ſolatum ſentio: Non quod hic etiam deſint qui ſe amicos noſtros dici haud ægre ferant, ſed quod illorum exploranda mihi eſt amicitia, cum tuæ jam toties periculum fecerim; ut cum tua in me beneficia ſemper exuberent, ego ad gratiarum vel agendarum reductus ſim inopiam. Reigersbergium noſtrum amare ne deſinas rogo: nemo eſt qui res meas libentius curret. Derheda conſultabimus, ubi viderim nihil obſtare, quo minus ad me perveniat quod Rex optimus deſtinavit: nam incipere ſumtus quos perferre, nequeam, minus conſultum eſt. Expediendo huic negotio inſerviet forte, quod domum conduxim cum Tileno communem, cujus uxor in hac urbe nihil ferme præter rhedam deſiderat. Poterit autem una & illi & meæ ſufficere. Sed nihil valde eſt cur feſtineamus. Ipſius Tileni libellus quo Milletterio reſpondet, jam ſub prælo eſt. Cameronis colloquium legi, quod a mol-

libus initiis, paulatim ad verba duriora processit. Ipse Tilenus in facti narratione injuriam sibi factam conqueritur. Meum consilium est ut non per Tilenum, sed per alium Cameroni respondeatur, quam fieri poterit modestissime. Meus Apologeticus Latine describitur. Plane tibi assentior editionem diutius differri non posse: atque idem amicos & affines judicatos confido. Magni per hos dies hic de pace rumores fuerunt, ex colloquio inter Desdigerium & Rohanium. Sed quæ jam nuntiatur clades Subizii, incitaturane sit victorem in spes ultiores an ad pacem flexura, postquam famæ satis consultum est, adhuc dubitatur. Pax certe, ut tecum omnes sapientes judicant, & intus & foris rebus expedit: atque utinam nostri quoque salutem suam in Galliæ consiliis & auxiliis tum quærant, tum inveniāt. Ego si patriæ res intelligam loco esse tutiore, exsilium hoc patriam putabo. De Bonfadio ita censeo, si decretum Senatus Venetini nanciscaris, nihil obstare quo minus historia rei quam scripto eras complexus, typis committatur, ut ejus exemplaria alia Batavis nostris

nostris, alia Venetis veriora edocendis
inserviant; quod & Tileni non displicebat. Sed quid tandem erit *sus Minervam*, si hoc illud non est? Da quæso obsequio veniam. Pro valetudine tua ac tuorum ego & uxor vota facimus. 22. Aprilis, cIo Io cxxii. Lutetiæ.

LVIII

Lutetiam.

BENIAM. AVB. MAVRERIO, S.

SÆpetibi molestus esse cogor, Vir Illustrissime, etiam ob res longe infra dignitatem tuam positas: ut nunc cum literas has ad affinem tuto curari intersit, ausus sum eas tuo fasciculo includere. Quod ut pro solita tua bonitate interpreteris rogo. Ex victoria illustri Regis multi sapientes audent spem concipere pacis, quæ utinam nos non frustretur. Sed Princeps Condæus dicitur adhuc arma malle. Regina mater valetudine est infirma. Tileni liber nondum totus typis datus est: habebimus eum intra hos duos tres dies. Quod addam nihil habeo, nisi orare me, ut si qua in re affinis meus tui consilii indigeat, ejus eum facias participem. Vale Vir Illustrissi-

G 3

me,